

Gel[:b]lau

Deutsch-ukrainisches Magazin
Ausgabe #34, 25.12.2024

Redaktionsplan

www.gelblau.net

Coverstory?
Diaspora?

Wir bringen
ukrainische
Werte
näher

Impressum

Chefredaktion: Kseniya Fuchs, Ilona Gerlach
Layout: Kseniya Fuchs, Maryna Yachmin, Anton Vlasenko, Kateryna Shyrmuk
Illustration: Anastasiia Moldavan (Cover), Veronika Bardovskikh (Comics)

Lektorat: Ilona Gerlach, Afina Albrecht, Mariia Savchenko, Christian Gerlach
Übersetzerinnen: Olena Lusanova, Mariia Savchenko

Herausgeber: Ukrainisches Atelier für Kultur & Sport e.V.
Hermannstr. 5A, 70178 Stuttgart
E-Mail: info@uaks.de
ISSN: 2509-8136, limitierte Auflage
Erscheinungsweise: quartalsweise

Kontakt Redaktion: E-Mail: red@gelblau.net
Webseite: www.gelblau.net, www.fb.com/gelblau.ua, [@gelblau.ua](https://www.instagram.com/gelblau.ua)

Druck: WTRmachenDRUCK GmbH Mühlbachstraße 7, 71522 Backnang

Autor:innen: Ilona Герлах / Ilona Gerlach
Олена Лузанова / Olena Lusanova
Олена Богатиренко / Olena Bogatyrenko
Галина Коман / Halyna Koman
Дарина Зайцева / Daria Zaitseva
Афіна Альбрехт / Afina Albrecht
Маркус Люкс / Markus Lux
Андреа Лай / Andrea Laux
Наталія Хойслер / Nataliia Häusler
Світлана Балагула / Svitlana Balagula

Credits für Fotos: Mario Bauer, Anton Andriien, Mark Gappel, Schenk Verlag, Wasyl Tschebanyk, Svitlana Balagula, Kseniya Fuchs, Ilona Gerlach, Alyona Kulyzka, Afina Albrecht, Andrea Laux, Markus Lux, Natalka Naida, [freepic.com](https://www.freepic.com), [Wikipedia Commons](https://commons.wikimedia.org).

Die Meinung der Redaktion kann sich von der Meinung der Autoren unterscheiden.

Gel[.b]lau ist ein unabhängiges Projekt, das von jungen, engagierten und talentierten Freiwilligen kreiert wird. Wir freuen uns immer auf finanzielle Unterstützung, die den Druck der Magazine ermöglicht. Wir erstellen auch die offiziellen Spendenbescheinigungen!

Zahlungsempfänger
BW Bank Stuttgart
PayPal
Verwendungszweck (z.B.)

UAKS e.V.
IBAN: DE 17 600 501 01 0002 8570 79
BIC: SOLADEST600
info@uaks.de
Spende für Gelblau

© Copyright 2024 – Urheberrechtshinweis

Alle Inhalte dieses Werkes, insbesondere Texte, Fotografien und Grafiken, sind urheberrechtlich geschützt. Das Urheberrecht liegt, soweit nicht ausdrücklich anders gekennzeichnet, bei Ukrainisches Atelier für Kultur und Sport e.V. Wer gegen das Urheberrecht verstößt (z.B. Bilder oder Texte unerlaubt kopiert), macht sich gem. §§ 106 ff. UrhG strafbar, wird zudem kostenpflichtig abgemahnt und muss Schadensersatz leisten (§ 97 UrhG).

Editorial

Любі читачі,

у нашому зимовому номері ми запрошуємо вас за лаштунки. Туди, де працюють натхненні люди, народжуються ідеї, мрії стають реальністю, а кропітка робота перетворюється на щось видиме та значуще, що робить цей світ кращим.

Ця тема є особливо близькою нашій команді, адже ми вирішили відкрити завісу й розповісти, як створювався Gel[.b]lau, який став серцем потужної громадської організації у Штутгарті.

У цьому номері ви знайдете інші натхненні розповіді про тих, хто не боїться діяти. Ми зазирнемо за лаштунки солідарного партнерства, яке демонструє, як підтримка та взаєморозуміння стають основою для подолання найскладніших викликів; заглянемо до українських літературних клубів у Німеччині — місць, де книги еднають людей і розширюють горизонти; поділимося історією про відкриття танцювальної студії та розкриємо магію графіки української мови.

Кожна з цих історій — це більше, ніж просто події чи проєкти. Це приклад того, як творчість, наполегливість і взаємопідтримка змінюють наше сприйняття світу й допомагають будувати міцні спільноти, які надихають.

Дякуємо, що залишаєтесь з нами. Ваша підтримка робить можливим усе, про що ви прочитаете на цих сторінках.

Зі щирими побажаннями миру, тепла та натхнення!

#всебудеукраїна
Редакція Gel[.b]lau

Liebe Leserschaft,

in unserer Winterausgabe laden wir Sie hinter die Kulissen ein. Dorthin, wo Ideen entstehen, Träume wahr werden und harte Arbeit zu etwas Sichtbarem und Sinnvollem wird, das diese Welt besser macht.

Wir erzählen, wie Gel[.b]lau entstand und zum Herzstück eines starken Vereins in Stuttgart wurde. In dieser Ausgabe finden Sie weitere inspirierende Geschichten von Menschen, die keine Angst haben, proaktiv zu werden. Wir blicken hinter die Kulissen solidarischer Partnerschaften, die zeigen, wie

Unterstützung und gegenseitiges Verständnis die Grundlage für die Bewältigung der schwierigsten Herausforderungen bilden; wir besuchen ukrainische Literaturclubs in Deutschland — Orte, an denen Bücher Menschen zusammenbringen und Horizonte erweitern; wir teilen die Geschichte der Eröffnung eines Tanzstudios und entdecken die Magie der grafischen Darstellung der ukrainischen Sprache.

Jede dieser Geschichten ist mehr als nur ein Ereignis oder Projekt. Sie sind Beispiele dafür, wie Kreativität, Beharrlichkeit und gegenseitige Unterstützung unsere Wahrnehmung der Welt verändern und helfen, starke Gemeinschaften aufzubauen, die inspirieren.

Vielen Dank, dass Sie uns treu bleiben. Ihre Unterstützung macht all das möglich, was Sie auf diesen Seiten lesen werden.

Mit herzlichen Wünschen für Frieden, Wärme und Inspiration!

#slavaukraini
Ihre Redaktion ■

Тема номера Cover Story

6 Від маленької ініціативи до потужної організації.
Von einer kleinen Initiative zum etablierten Verein.

Персоналії Personalien

14 Трамвай єдності у
Лейпцигу.
Solidarität auf Schienen.

18 Діаспора Diaspora

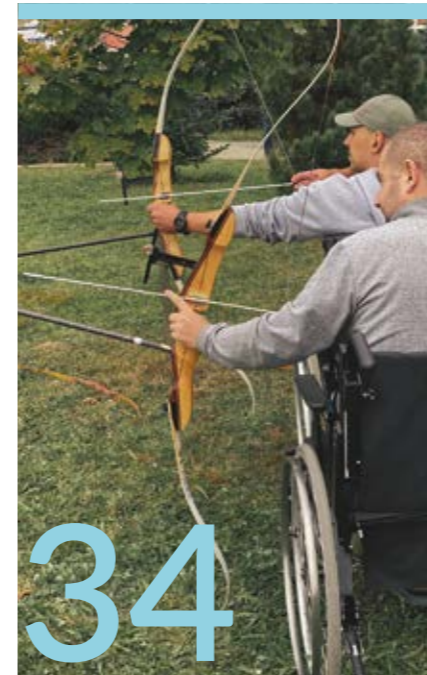
18 Українські літературні
клуби в Німеччині.
Ukrainische Literaturclubs
in Deutschland.

26 Експедиція 17:
творчий погляд
на стале майбутнє.
Expedition 17: Im Dialog mit
der nachhaltigen Zukunft.

30 Цікаво знати Wissen

30 Франкфуртський
книжковий ярмарок:
між бізнесом та
Бріджертоном
Frankfurter Buchmesse:
Zwischen Business und Brid-
gerton

34 З України Aus UA

34 Солідарне партнер-
ство Штутгарт – Хмель-
ницький
Solidaritätspartnerschaft
Stuttgart – Khmelnyzkyi

38 Урожайний шлях
The Harvest Way

40 Волочиськ
Wolotschysk

44 «Ветераницивільні
Петрос»
Das militärische Rehabilita-
tionsprojekt „Petros“

49 Стиль життя Lifestyle

49 Як побудувати бізнес в
Німеччині
Wie man in Deutschland ein
Unternehmen von Grund
auf aufbaut

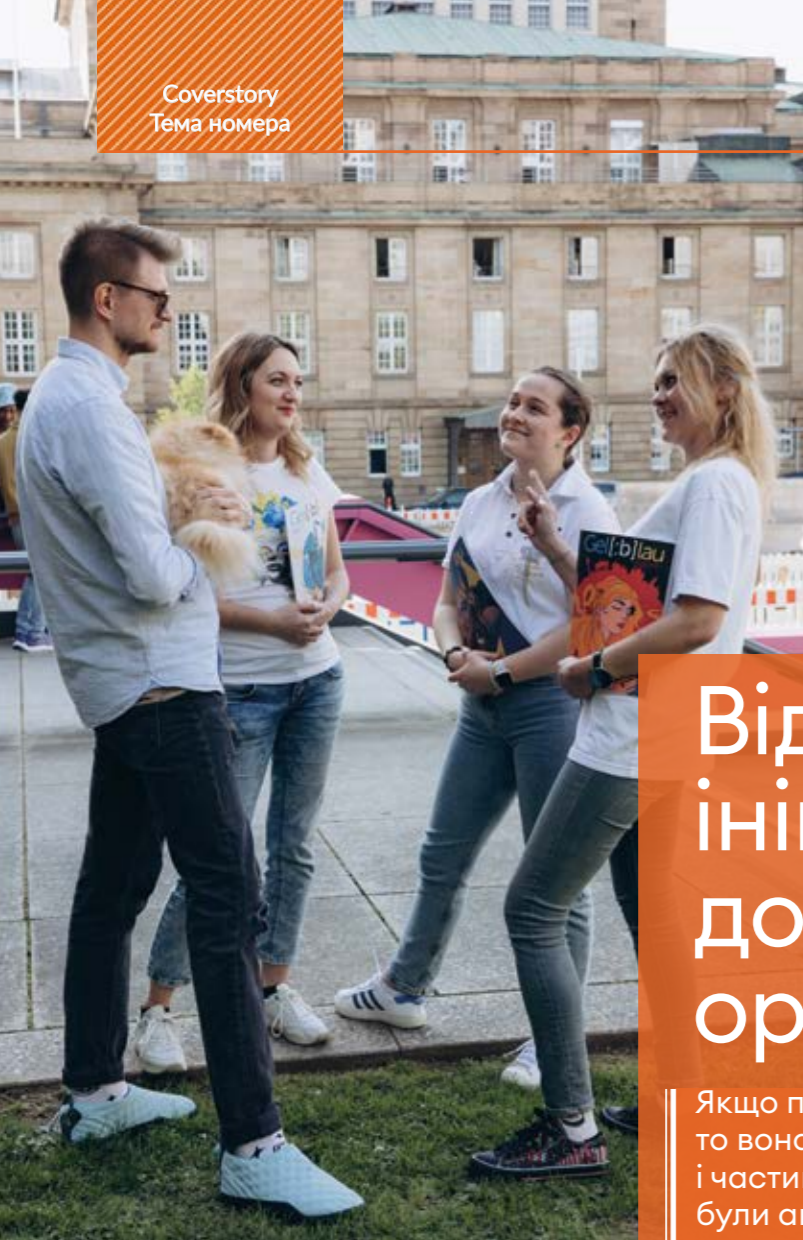
54 Культура Kultur

54 Абетка Рутенія
Eine Schriftart als Symbol
ukrainischer Identität

60 Огляд літератури
Lesetipps

62 Comics

Ilona
Gerlach

Від маленької ініціативи до потужної організації

Якщо поглянути на історію Gel[:b]lau ближче, то вона розпочалася у 2014 році, коли Крим і частина Донецької та Луганської областей були анексовані росією. Ми, тепер уже головні редакторки, думали про те, що можемо зробити, щоб допомогти нашій батьківщині та щоб наші голоси були почуті в Німеччині.

Протягом двох років основна увага була зосереджена на закупівлі медичної та гуманітарної допомоги для східних регіонів України. За цей час дуже швидко зрозуміли, як важко протистояти російській пропаганді на Заході, а особливо в Німеччині, яка має багатовікову історію зв'язків із росією.

„Чи українська та російська – це одна й та сама мова? Це все громадянська війна, яка не стосується нас, тут“. Це були ті твердження, з якими ми стикалися щодня. Так у 2016 році виникла ідея сприяти культурним змінам та змінювати імідж України в німецькомовному середовищі. На той час в Німеччині взагалі не було українськомовних періодичних медіа. Усі пошуки завершувалися безрезультатно, тож Gel[:b]lau став першим журналом такого типу і поштовхом до заснування Українського Ательє Культури та Спорту (UAKS e.V.) як видавничої організації. Адже лише юридична особа може забезпечувати стабільну роботу проекту (незалежно від того, чи це журнал, чи щось інше).

Окрім Gel[:b]lau, фотовиставка „Донбас 2014-2016“, яка відбулася у Kulturinsel в Штутгарт-Бад-Канштатті, стала першим проектом нашого „УАКСу“. Згодом за нею послідували численні регіональні та міжнародні проекти: дні українського кіно, щорічна участь у Літньому фестивалі культур у Штутгарті, етнографічна експедиція „Ukrainer in Deutschland“ і, звичайно, поточні проекти, такі як „Експедиція 17“, фотовиставка „Migrantisches Engagement in Stuttgart heute“ чи переклади української літератури в рамках програми „Literatur, Krieg und Leben“.

Сам процес заснування громадської організації в Німеччині не є надто складним. Для цього потрібні сім членів-засновників, з яких щонайменше троє обираються до правління (голова, секретар та скарбник), а також статут. Статут затверджується на установчих зборах та підписується всіма членами-засновниками. Все документується у відповідному протоколі. Правління засвідчує нотаріально законність створення організації. Нотаріус також допомагає зареєструвати новостворену організацію у реєстрі об'єднань у відповідному місцевому суді.

Якщо організація має намір отримати статус неприбуткової, необхідно подати заяву до відповідної податкової інспекції. Статут у цьому процесі відіграє ключову роль, оскільки на його основі податкова й ухвалює своє рішення. В Інтернеті можна знайти контрольні списки та рекомендації щодо правильного оформлення статуту. Багато новостворених організацій стикаються з проблемою, коли їхній статут не приймається податковою, через що їм

Fotos: Alyona Kulyzka

відмовляють у наданні бажаного статусу неприбутковості та всіх пов'язаних із цим пільг. Ми наслухалися чимало історій-жахастиків, проте, на практиці, наш статут був прийнятий досить швидко, з невеликими правками, і статус неприбутковості був наданий негайно.

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну у Штутгарті також з'явилася велика кількість ініціатив, частина яких згодом перетворилася на неприбуткові організації (читайте у випуску #24).

Однак, на нашу думку, справжній виклик полягає не у створенні організації, а у забезпеченні її стабільної діяльності. Незалежно від того, наскільки вмотивованими ви можете бути спочатку, у довгостроковій перспективі це може стати виснажливим. Чи могли ми у 2016 році уявити, що випускатимемо 34-й номер Gel[:b]lau? Що через вісім років нас сприйматимуть як експертів і ми здобудемо певний авторитет у Штутгарті та регіоні? Ми ніколи не ставили собі таких питань і, якщо чесно, не прагнули цього. Проте приємно бачити, як наші зусилля стають взірцем для інших. Особливо, якщо це стосується українських медіа за кордоном. Як приклад, журнал „JA UKRAINA“ чи англо-мовне артвидання „Solomiya Magazine“. Ми уважно спостерігаємо за тим, як змінюється сприйняття України в Німеччині. Дуже приємно бачити, коли на Літньому фестивалі культур наші гості вишиковуються в чергу за автентичними українськими стравами, про які вони дізналися під час попередніх візитів до нашого стенду.

Так само тішить, що німецькі ЗМІ поступово приймають український правопис, використовуючи „Kyjiw“ замість „Kiew“, який ми відстоюємо останні кілька років і який ми самі вживаємо.

Водночас для організації демонстрацій створення організації не є обов'язковим. Будь-яка приватна особа може подати заявку до відповідного органу охорони громадського порядку для реєстрації демонстрації. У заявці необхідно вказати дату, час і приблизну кількість учасників, а також, за бажанням, надати пропозиції щодо місця проведення або маршруту, якщо планується хода. Місто чи муніципалітет розглядає заявку й може або затвердити її, або внести зміни, наприклад, якщо обране місце вже зайняте. У будь-якому випадку, організатори повинні забезпечити наявність одного координатора порядку (нім. Ordner) на кожні 50 учасників. Ці координатори повинні носити чітко розпізнавані наруканні пов'язки (їх легко придбати онлайн) і не можуть брати участь у демонстрації як оратори, оскільки вони є контактними особами для поліції. Від початку повномасштабного вторгнення росії

в Україну в багатьох німецьких містах регулярно відбуваються мітинги. У Штутгарті їх спочатку організував UAKS e.V., а згодом естафету прийняла громадська ініціатива „Ukraine-Demo in Stuttgart“, яка тепер має постійну команду.

„Не всі ще усвідомлюють, наскільки важливою є організація та участь у демонстраціях, – пояснює Роксолана Жубіль, фронтвумен ініціативи та членкиня UAKS e. V. – Громадська думка має значний вплив на політику. Чим частіше ми збираємося і чим більше нас, тим сильніша підтримка України. Поки ми присутні у публічному просторі, люди продовжуватимуть говорити про Україну і надавати допомогу. Україна залишається ключовим питанням виборчої кампанії, і ми повинні вимагати рішучих дій від політиків. Лише так ми зможемо захистити демократичні цінності та забезпечити безпеку в Європі“.

Von einer kleinen Initiative zum etablierten Verein

Wenn man die Geschichte von Gel[:b]lau genauer betrachtet, so nimmt sie ihren Anfang bereits 2014, als die Krim sowie Teil der Donezker und Luhansker Gebiete von Russland annektiert wurden. Da haben wir, heute die Chefredaktion, überlegt, was wir tun können, um unserer Heimat zu helfen und auch das Gehör in Deutschland zu verschaffen.

Zwei Jahre lang ging es vor allem um die Beschaffung von medizinischer und humanitärer Hilfe für die östlichen Regionen der Ukraine, da diese damals auch das Meiste vom Krieg abgefangen haben (Kranken- und Waisenhäuser). Sehr schnell fiel uns auf, wie schwierig es ist, sich gegen die russische Propaganda im Westen und speziell in Deutschland durchzusetzen, die auf eine jahrhundertlange Geschichte zurückblicken kann.

„Ist Ukrainisch eine eigenständige Sprache? Ist die Krim russisch? Das ist doch alles ein Bürgerkrieg, das geht uns hier in Deutschland nichts an“. All das waren die Aussagen, mit denen wir tagtäglich konfrontiert wurden. Und so ist 2016 die Idee entstanden, an der Kulturfront zu kämpfen und das Bild der Ukraine vor allem in Deutschland neu zu formen. Damals sah es mit der ukrainischen oder ukrainischsprachigen Medien nicht so gut aus bzw. gab es in Deutschland keine. Jede Recherche ist in einer Sackgasse gelandet und so wurde Gel[:b]lau zu dem ersten Magazin seiner Art und zu dem Anstoß für die Gründung des Ukrainischen Atelier für Kultur & Sport e. V. als herausgebenden Verein. Denn nur eine juristische Person, sprich eine Organisation, war und bleibt in der Lage, ein Vorhaben (eigentlich egal, ob es Magazin oder was anderes ist) nachhaltig zu sichern.

Neben der Ausgabe von Gel[:b]lau wurde die Fotoausstellung „Donbas 2014-2016“ in Kulturinsel in Stuttgart-Bad-Cannstatt zu dem ersten Projekt, worauf viele weitere

folgten, inkl. ukrainischer Kinotage, jährlicher Teilnahme am Stuttgarter Sommerfestival der Kulturen und natürlich aktueller Projekte wie die Fotoausstellung zum Migrantischen Engagement oder Expedition 17.

An sich ist der Prozess der Vereinsgründung keine Raketenwissenschaft. Man braucht sieben Gründungsmitglieder, aus welchen mind. 3 zum Vorstand gewählt werden (Vorsitzender, Schriftführer und Schatzmeister), sowie eine Satzung. Diese wird im Rahmen der Gründungsversammlung verabschiedet und von allen Gründungsmitgliedern unterschrieben. Das ganze Prozedere wird in dem entsprechenden Protokoll festgehalten. Die Rechtmäßigkeit der Gründung des Vereins wird vom Vorstand in der vertretungsberechtigten Anzahl von einem Notar beglaubigt und dieser unterstützt auch bei der Registrierung im Vereinsregister beim zuständigen Amtsgericht. Verfolgt die Organisation die gemeinnützigen Ziele, so ist dies beim zuständigen Finanzamt zu beantragen. Dabei ist die Vereinssatzung entscheidend, denn diese ist die Basis für die Entscheidung. Online gibt es einige Checklisten und Tipps, wie die Satzung aufgebaut werden soll und auf welche Punkte besonders zu achten ist. Beim letzten Punkt stoßen viele Vereine auf die Herausforderung, dass die Satzung vom Finanzamt nicht akzeptiert wird und die angestrebte Gemeinnützigkeit sowie alle damit verbundenen Vorteile verwehrt bleiben. Auch wir hörten während des Gründungsprozesses viele Horrorgeschichten über mehrere zähe Diskussionsrunden. In der Praxis wurde aber unsere Satzung vom Finanzamt mit einer winzigen Korrektur durchgewunken und die Gemeinnützigkeit sofort erteilt.

Wofür man jedoch keinen Verein braucht, ist die Organisation der Demonstrationen. Jede Privatperson kann die Anmeldung für die Kundgebung beim zuständigen Ordnungsamt beantragen. Neben dem Datum und Uhrzeit soll auch die Erwartete Teilnehmerzahl angegeben werden. Man darf auch gewisse Wünsche äußern, z. B. den Ort für die Kundgebung sowie die Route, wenn man einen Zug durch die Straßen plant. Die Stadt bzw. die Gemeinde prüft den Antrag und kann entweder diesen wie eingereicht bestätigen oder auch Änderungen mitteilen, z. B. wenn der gewünschte Ort bereits „gebucht“ ist. Die Organisatoren müssen auf jeden Fall sicherstellen, dass es einen Ordner je 50 Teilnehmende gibt. Die Ordner sollen eine gut erkennbare Binde tragen (gibt es im Internet als Multipack zu kaufen) und dürfen nicht als Sprecher an der Demo teilnehmen, da sie auch die Ansprechpartner für die Polizei sind, welche die Kundgebung begleitet.

Seit dem Beginn des offenen Überfalls der Ukraine durch Russland finden in mehreren Städten Deutschlands regelmäßige Kundgebungen statt, so auch in Stuttgart - zu Beginn unter der Beteiligung von UAKS e. V. und dann von der dedizierten Bürgerinitiative „Ukraine-Demo in Stuttgart“, die auch nun ein festes Team hat.

„Manche verstehen immer noch nicht, wieso die Organisation und Teilnahme an den Demos so wichtig ist“, sagt Roksolana Zhubil, die Frontwoman der Initiative und auch Mitglied von UAKS e. V. „Die Öffentlichkeit beeinflusst sehr stark die Politik. Je öfter wir uns versammeln und je mehr wir sind, umso bessere Unterstützung bekommt die Ukraine. Solange wir im öffentlichen Raum präsent sind, wird man über die Ukraine sprechen und Hilfe leisten. Die Ukraine ist ein zentrales Thema im Wahlkampf, und wir müssen Entschlossenheit von unseren Politikern fordern. Nur so können wir unsere demokratischen Prinzipien verteidigen und die Sicherheit in Europa gewährleisten“!

Nach dem Beginn der offenen Invasion 2022 sind auch in Stuttgart sehr viele Initiativen entstanden, die sich teilweise ebenfalls zu den gemeinnützigen Vereinen entwickelt haben, worüber wir bereits in der Ausgabe #24 berichtet haben. Da haben wir uns gefreut, mit dem einen oder dem anderen in den Austausch zu gehen, was die Voraussetzungen für die Vereinsgründung und -tätigkeit betrifft. Die tatsächliche Herausforderung ist aus unserer Sicht jedoch nicht die Gründung, sondern das Dranbleiben. Wie motiviert man im ersten Moment auch sein mag, kann es auf lange Sicht kräftezehrend werden. Ob wir 2016 daran geglaubt haben, dass wir irgendwann bei der 34. Ausgabe von Gel[:b]lau ankommen? Konnten wir uns vorstellen, acht Jahre später zu den „Erfahrenen“ zu gehören und in Stuttgart und Umgebung auch ein gewisses Standing zu haben? Diese Frage haben wir uns nie gestellt und ehrlich gesagt auch nie wirklich verfolgt. Es ist immer wieder faszinierend, damit konfrontiert zu werden und auch als Vorbild für die anderen zu dienen.

Was wir jedoch tatsächlich verfolgen, ist die Wahrnehmung der Ukraine in Deutschland. Es ist eine große Freude, wenn die Gäste beim Sommerfestival der Kulturen für die authentischen ukrainischen Gerichte anstehen, die sie bei den früheren Besuchen unseres Standes kennengelernt haben. Es ist eine Freude, wenn die deutschen Medien die ukrainische Schreibweise der ukrainischen Hauptstadt Kyjiw übernehmen, wofür wir auch die letzten Jahre plädierten und welche wir selbst auch neben z. B. Kharkiw verwenden, obwohl gegen Duden. Aber man weiß ja, dass die Rechtschreibung ein fließender Prozess ist, der an die Gegenwart angepasst werden kann ;-)

Lighthouse –
media with Ukrainian soul

МАЯК МАЯК Lighthouse media

МАЯК

Ein neues Magazin, das
Geschichten beleuchtet,
die gehört werden müssen

Маяк: нове видання, що
висвітлює історії, котрі
мають бути почуті

Світ сповнений історіями звичайних (не)пересічних людей. Саме такі історії стали основою для створення нового україно-англомовного видання Маяк / Lighthouse яке, як і Gel[:b]lau, народилося завдяки зусиллям української діаспори. Це журнал про людей, які своєю силою духу надихають, про тих, хто, долаючи виклики, приносить зміни у свої громади. Жінка, яка керує фондом, що буде будинки для внутрішньо переселених людей в Україні. Подруги, що проводять майстеркласи з елементами арттерапії у Лондоні та мріють про власний мистецький простір. Бізнесмен, який під час війни організував безплатну медичну допомогу постраждалим від війни. Жінка, яку в дитинстві вдовочила сім'я Ребетів (люди, котрі будували ОУН УПА) і яка побачила свою рідну сім'ю 50 років опісля, адже їх розкуркулили та відправили на заслання у Сибір.

Чому „Маяк“?

Lighthouse англійською – це символ світла і дому. У ці важкі часи українцям потрібне і те, й інше. Як маяк освітлює шлях у темряві, так і журнал „Маяк“ висвітлює історії людей, які не повинні залишатися непоміченими. Видання Маяк лише нещодавно розпочало свій шлях і вже активно шукає нових авторів, читачів і партнерів. Якщо вам близькі їхні цінності – приєднуйтеся.

Що об'єднує Gel[:b]lau та Маяк?

Тематика, цінності та глибоке переконання, що українці – це потужне джерело змін і світла. А ще те, що засновниця Ростислова Мартинюк – одна з наших авторів. Вона надихнулася ідеєю створити власне видання – і ось воно вже живе. А ще завжди відкрито до співпраці. Пишіть, читайте, поширюйте історії, які варто почути.

Die Welt ist voller Geschichten (un)gewöhnlicher Menschen. Diese Geschichten sind die Grundlage des neuen ukrainisch-englischen Magazins geworden: Lighthouse, das – wie Gel[:b]lau – dank der Bemühungen der ukrainischen Diaspora entstanden ist. Es ist ein Magazin über Menschen, deren Stärke und Geist inspirieren, über diejenigen, die Herausforderungen meistern und Veränderungen in ihre Gemeinschaften bringen. Eine Frau, die eine Stiftung leitet, die Häuser für Binnenflüchtlinge in der Ukraine baut. Freundinnen, die in London Kunsttherapie-Workshops anbieten und von einem eigenen Kunstraum träumen. Ein Geschäftsmann, der während des Krieges kostenlose medizinische Versorgung für Kriegsoffer organisierte. Eine Frau, die in ihrer Kindheit von der Familie Rebet (Menschen, die die OUN und UPA aufbauten) adoptiert wurde und nach 50 Jahren ihre leibliche Familie wiederfand, da diese enteignet und nach Sibirien verbannt wurde.

Warum Leuchtturm?

„Lighthouse“ (Leuchtturm) ist ein Symbol für Licht und Heimat. In diesen schwierigen Zeiten benötigen die Ukrainer:innen beides. So wie ein Leuchtturm den Weg in der Dunkelheit erhellt, beleuchtet das Magazin die Geschichten von Menschen, die nicht unbeachtet bleiben dürfen. „Lighthouse“ hat gerade erst seinen Weg begonnen und sucht bereits aktiv nach neuen Autor:innen, Leser:innen und Partnern.

Was haben Gel[:b]lau und Lighthouse gemeinsam?

Themen, Werte und die tiefe Überzeugung, dass die Ukrainer:innen eine starke Quelle der Veränderung und des Lichts sind. Und auch, dass die Gründerin – Rostyslava Martyniuk – eine unserer Autorinnen ist. Sie hat sich von der Idee inspirieren lassen, ein eigenes Magazin zu gründen – und nun lebt es ■

Kofinanziert durch das
Programm Kreatives Europa
der Europäischen Union

SBV

Ministerium für Kultur und Sport

21

Ангеліна Антошкіна

LITERATUR, KRIEG UND LEBEN

Oksana Dratschkowska DAS NICHHOPELIGE HÄSCHEN UND SEINE MUTIGE MAMA

Übersetzt von Ganna Huemer-Gnedkova
ISBN 978-3-949045-23-3
32 Seiten, Softcover, 210 x 200 mm
EUR (D) 16,90 EUR

Oksana Dratschkowskas neues Buch „Das Nichthoppelige Häschen und seine mutige Mama“ ist eine autobiografische Märchengeschichte für Kinder über sie und ihren Sohn Nasarko, der seit seiner Geburt leider nicht laufen kann. Jeden Tag kämpft seine Mutter Oksana für eine bessere Zukunft für alle besonderen Menschen, auch für Nasarko.

Das Märchen vermittelt Kindern, dass nicht alle Menschen gleich sind, dass man nicht aufgeben sollte, wenn es schwierig wird, dass man durchhalten muss, selbst wenn man keine Kraft mehr hat, und dass es möglich ist, in einer Welt zu leben, die hauptsächlich für „normale“ Menschen gedacht ist.

Die Geschichte ist leicht, interessant und farbenfroh gestaltet. Sie bringt ein Lächeln und Hoffnung. Das Märchen „Das Nichthoppelige Häschen und seine mutige Mama“ wurde 2020 mit dem Hauptpreis des Lwiwer Verlegerforums in der Kategorie „Literatur für Kinder von 6-8 Jahren“ ausgezeichnet.

Oksana Dratschkowska DAS NICHHOPELIGE HÄSCHEN IST AUF REISEN

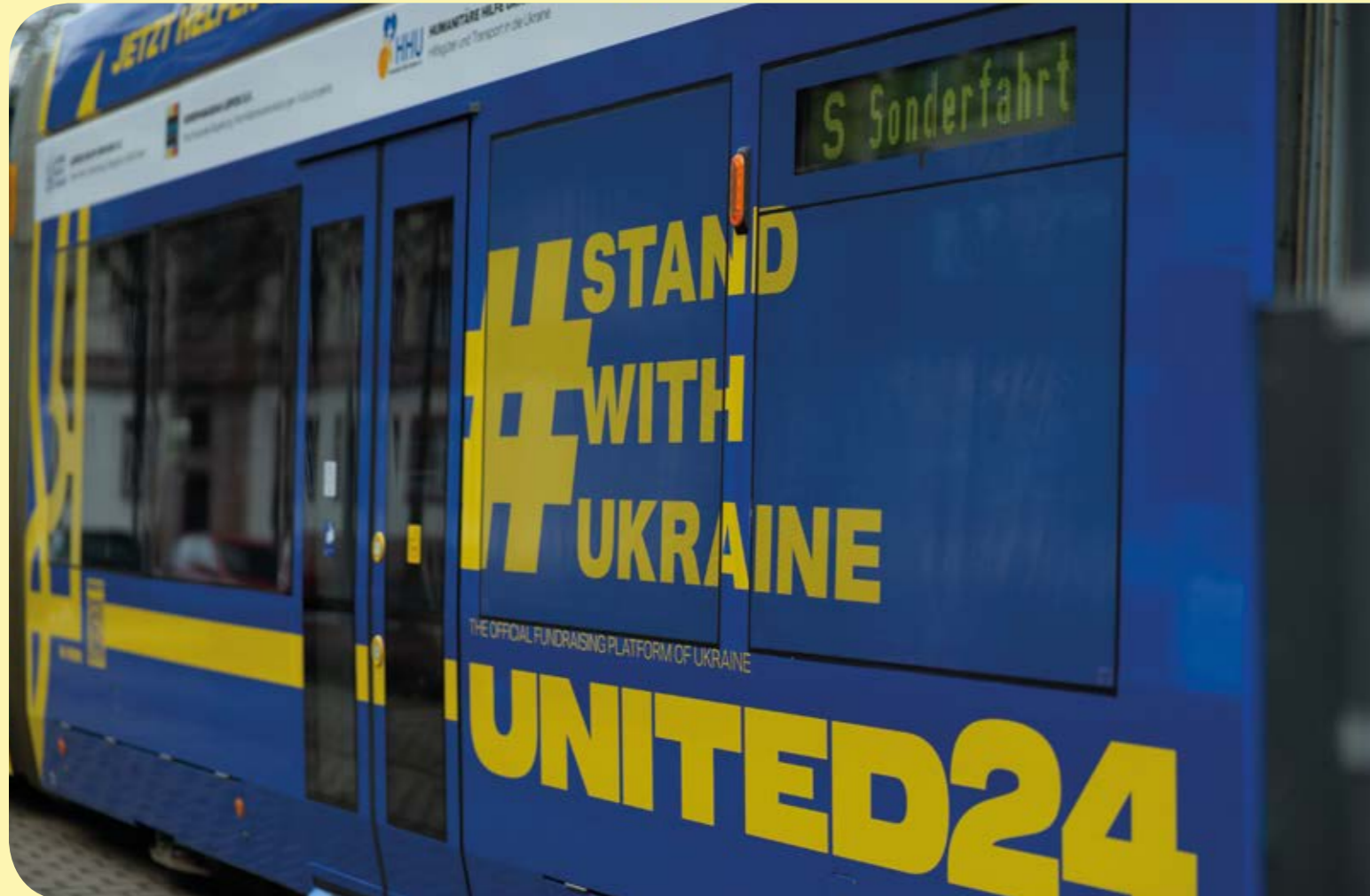
Übersetzt von Ganna Huemer-Gnedkova
ISBN 978-3-949045-22-6
36 Seiten, Softcover, 210 x 200 mm
EUR (D) 16,90 EUR

„Das Nichthoppelige Häschen ist auf Reisen“ ist die Fortsetzung der Geschichte eines kleinen Helden, der sich im Rollstuhl fortbewegt. Er ist ein bisschen erwachsener geworden und hat viel gelernt, doch wie wird er die Hindernisse bewältigen, die sich ihm in den Weg stellen? Zum ersten Mal begibt er sich auf eine richtig lange Reise. Wie schafft er es, in einen normalen Zug zu kommen? Wie überquert er eine Straße in einer großen Stadt? Wie steigt er in einen Bus oder eine Straßenbahn ein?

Dank der wunderschönen Illustrationen der Künstlerin Oksana Dratschkowska Jr. können die Leserinnen und Leser all diese Abenteuer gemeinsam mit dem Nichthoppeligen Häschen miterleben.

Solidarität auf Schienen: Ein Leipziger Engagement für die Ukraine

Text: Olena Bogatyrenko, Fotos: Mario Bauer

Wie kam es dazu, dass Du, Mario, Dich entschlossen hast, den Ukrainern in Leipzig zu helfen?

Es war eine Entscheidung aus Verzweiflung. Ich brauchte ein Ventil für mich, um diese schreckliche Kombination aus Ungerechtigkeit gegenüber dem ukrainischen Volk und der Tatenlosigkeit der westlichen Welt auszugleichen. Für mich steht außer Frage: Wenn jemandem Unrecht widerfährt, muss man ihm helfen. Ich habe sehr darauf gehofft, dass Deutschland, die EU und die NATO auch militärisch helfen und den russischen Aggressor besiegen. Gleichzeitig wollte ich den Menschen, die aus der Ukraine geflohen sind, das Leben so leicht wie möglich machen. Ich habe mir zum Ziel gesetzt, dass alle Menschen, wenn sie schon unfreiwillig in

unserem Land sind, wenigstens in diesen schweren Zeiten etwas Positives erleben und so von ihren Alltagsorgen abgelenkt werden.

Durch eine herzliche Kommunikation, durch einen humorvollen und respektvollen Umgang, mit viel Geduld und Fachwissen habe ich versucht, dort zu helfen, wo Hilfe benötigt wird. Ich habe das Glück, in unserem Verein „Leipzig helps Ukraine“ großartige Menschen kennengelernt zu haben, die ihr Leben der Unterstützung der Ukrainer in unserer Stadt und in unserem Land widmen. Was diese Menschen jeden Tag leisten, was wir als Team leisten, macht mich jeden Tag stolz und gibt mir die Hoffnung, dass Menschlichkeit, gegenseitige Unterstützung und Respekt noch nicht verloren gegangen sind. Und es hat mich gelehrt, was wahre Solidarität ist.

Hast Du ukrainische Wurzeln? Hast Du Freunde oder Verwandte in der Ukraine?

Ich habe keine ukrainischen Wurzeln, ich bin in Deutschland geboren und aufgewachsen. Genau wie meine Eltern. Meine Oma kommt aus Ostpreußen und wurde von dort vertrieben – vielleicht habe ich deshalb ein „schwieriges“ Verhältnis zu Russland.

Durch die Arbeit mit den Geflüchteten habe ich viele Menschen kennengelernt. Und ich habe das Gefühl, dass ich zum ersten Mal in meinem Leben eine sehr aufrichtige, gleichberechtigte und ehrliche Freundschaft erlebe. Es war sicher nicht immer leicht für meine Freunde, mein Vertrauen zu gewinnen – aber jetzt kann ich sagen, dass ich ihnen absolut vertraue. Und irgendwie glaube ich, dass es Ihnen genauso geht.

Wie hast Du persönlich den Großangriff Russlands auf die Ukraine wahrgenommen?

Ich war damals – im Januar und Anfang Februar 2022 – zunächst sehr schockiert über die Naivität der Politiker der westlichen Welt. Alle redeten sich ein, man könne Russland durch Verhandlungen und Telefonate besänftigen. Dass dies unmöglich ist und Russland gewissenlos ist, hätte spätestens seit Kriegsbeginn 2014 jedem klar sein müssen.

Was jetzt passiert, ist die große Invasion, der terroristische Überfall der Besatzer auf die Ukraine, ist schlicht und einfach ein Verbrechen und durch nichts zu rechtfertigen. Es ist das Ergebnis des russischen Imperialismus, der über Jahrzehnte aufgebaut und genährt wurde. Und ich bin sicher, dass Russland und seine Menschen dafür die gerechte Strafe erhalten werden. Mehr habe ich dazu nicht zu sagen.

Wie und wann bist Du auf die Idee gekommen, in Leipzig eine Straßenbahn zu organisieren, die als Unterstützung für die Ukraine gebrandmarkt ist?

Nun, ehrlich gesagt war es nicht meine Idee. Valentyna, eine Ukrainerin, die aus Kyjiw in den Leipziger Raum geflohen ist, sprach mich auf dieses Thema an. Sie folgte dem Kanal von UNITED24 auf Instagram und sah, wie in anderen Städten Straßenbahnen für UNITED24 waren. Sie meinte, das wäre doch auch eine gute Idee für Leipzig. Ich erkannte die Vorteile einer solchen Aktion: Nicht nur, dass man Geld für eine mächtige und einflussreiche Organisation sammeln kann, die die Spenden dort einsetzt, wo sie gebraucht werden. Ich sah auch den großen moralischen Nutzen für die in Leipzig lebenden Ukrainer und hielt es für eine gute Idee, ein Stück Heimat in unsere Stadt zu bringen. Also nahmen wir Kontakt zu UNITED24 auf und innerhalb weniger Tage hatte ich einen Termin für eine Videokonferenz mit der Partnerschaftsabteilung. Wir diskutierten die Idee und tauschten uns aus. Das hat mich motiviert, weiterzumachen. Ich schrieb eine Mail an einige wichtige Leute in unserem Verkehrsunternehmen und stellte den

Vorschlag mit einigen Ideen zur Umsetzung vor – eine Art Pitch. Dann passierte einige Monate nichts. Stille. Plötzlich meldete sich eine Mitarbeiterin der Stadtverwaltung aus dem Büro des Bürgermeisters bei mir. Sie arbeitet in der Stabsstelle, die für die Betreuung der in Leipzig lebenden Ukrainer zuständig ist. Sie erzählte mir, dass der Oberbürgermeister und das ganze Büro von der Idee begeistert waren und die Stadtverwaltung diese Straßenbahn bezahlen wird – unter dem Motto der Städtepartnerschaft zwischen Leipzig und Kyjiw.

Warst Du schon einmal in der Ukraine?

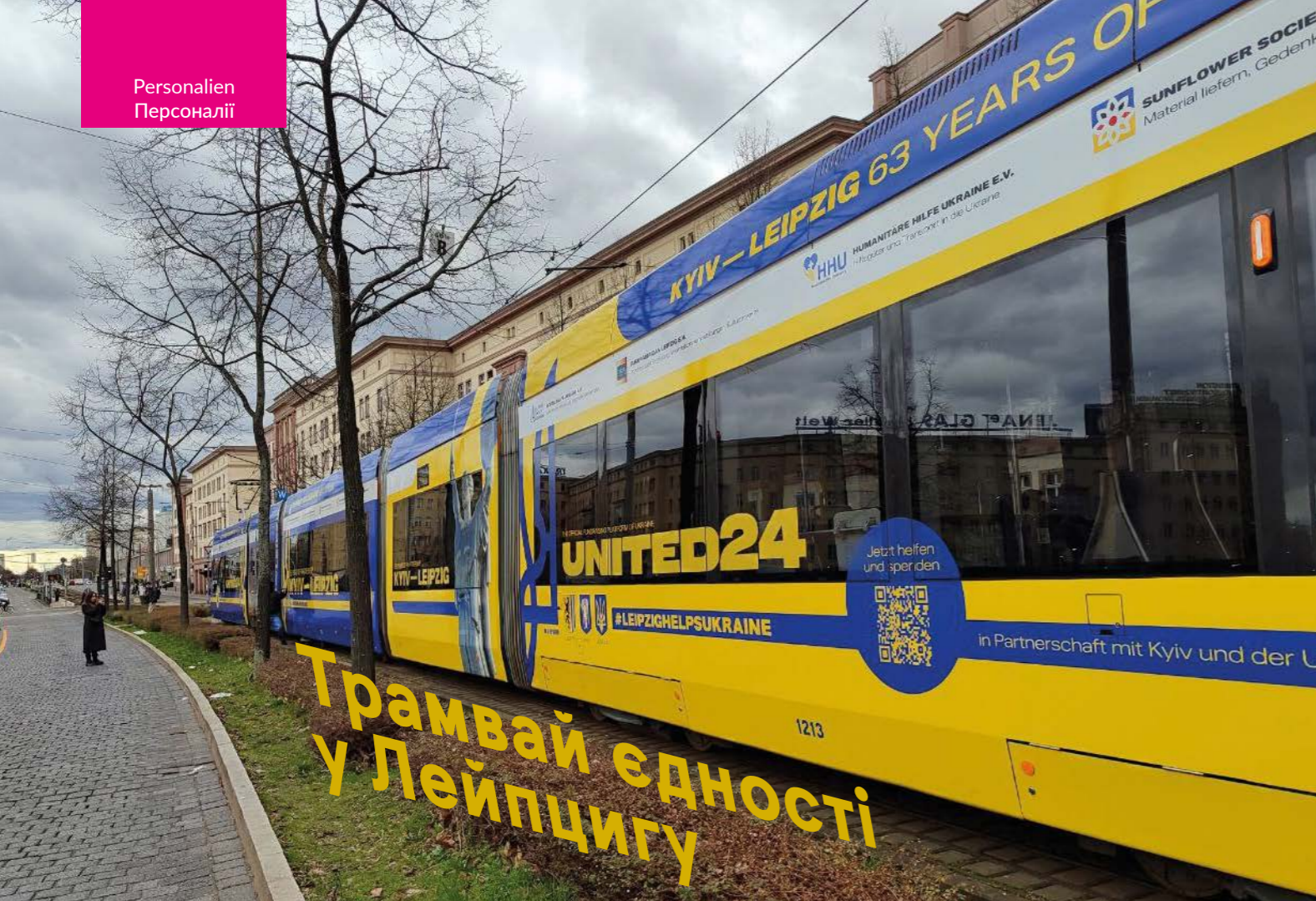
Im Mai 2024 war ich als offizieller Vertreter der Stadt Leipzig beim UNITED24-Gipfel in Kyjiw eingeladen. Für mich und meinen Kollegen war es gleichzeitig der erste Besuch in der Ukraine. Und wir hatten das Glück, gleich bei unserem ersten Besuch in der Ukraine Präsident Selenskyj und andere wichtige Regierungsvertreter live zu erleben. Das war wirklich cool.

Ich habe den Besuch in Kyjiw sehr genossen und mich in die Schönheit der Stadt verliebt. Ich möchte die abwechslungsreiche Architektur der Stadt, die Schönheit einiger Straßen und die Gastfreundschaft der Ukrainer. Wirklich jeder war freundlich und hilfsbereit zu uns. Gleichzeitig hat es mich sehr beeindruckt, wie die Ukrainer ihr Leben trotz der Sirenen weitergeführt haben.

Was wirst Du als erstes tun, wenn die Ukraine gewinnt und der Krieg vorbei ist?

Ich hoffe, dann wird es die größte Party in Leipzig geben, die die Stadt jemals gesehen hat – mit unzähligen glücklichen Ukrainern. Danach werde ich wahrscheinlich für lange Zeit in die Ukraine reisen. So viele Menschen haben mich in ihre Städte eingeladen, wollen mir ihre Heimat zeigen und mit mir auf den Sieg anstoßen. Ich gehe also davon aus, dass die nächsten Monate nach dem Sieg aus vielen Reisen, vielen Cocktails, Bier und Wein bestehen werden. Und ich kann es kaum erwarten, bis es soweit ist. Aber das Wichtigste ist, dass die Ukraine wirklich gewinnt. Wahren Frieden und eine ernsthafte Zukunft kann es – meiner Meinung nach – nur mit einem Sieg der Ukraine und einer bedingungslosen Kapitulation der RF geben – mit allen Konsequenzen ■

Розмова з Маріо Бауером, членом правління асоціації Leipzig helps Ukraine e.V., волонтером, який щиро любить Україну.

*Авторка: Олена Богатиренко
Фото: Маріо Бауер*

Як сталося, Маріо, що ви вирішили допомагати українцям у Лейпцигу?

Чи є у вас українське коріння? Друзі? Близькі люди?

Я прийняв це рішення у відчаї. Потрібна була якась діяльність, щоб компенсувати жахливу несправедливість щодо українського народу і бездіяльність світу. Для мене не існує жодних сумнівів: якщо когось кривдять, я маю допомогти.

Я вірив, що Німеччина, ЄС і НАТО нададуть військову підтримку Україні. Водночас я хотів максимально полегшити життя людям, щоб кожен міг відчути хоча б кілька позитивних моментів у важкі часи й відволіктися від своїх щоденних турбот.

Через тепле спілкування, гумор і взаємодію, з великим терпінням я намагався допомогти там, де допомога була потрібна. Я познайомився з неймовірними людьми в нашій організації Leipzig hilft Ukraine. Вони присвячують своє життя підтримці українців. Те, чого ці люди досягають щодня, те, чого ми досягаємо як команда, викликає у мене щоденну гордість і дає надію, що людяність, взаємна підтримка та повага ще не втрачені.

У мене немає українського коріння. Я народився і виріс у Німеччині, як і мої батьки. Моя бабуся походить зі Східної Пруссії й була вислана звідти. Можливо, саме тому у мене «складні» стосунки з росією.

Я познайомився з багатьма людьми завдяки роботі з біженцями з України. У виборі друзів я дуже обережний – цьому мене навчило життя. Але з радістю можу сказати, що зараз значну частину мого кола друзів складають українці. І я відчуваю, що вперше в житті маю досвід дуже щирої, рівної та чесної дружби.

Як ви особисто сприйняли повномасштабний напад росії на Україну?

У січні-лютому 2022 року я був шокований наївністю політиків західного світу. Вони переконали себе, що зможуть заспокоїти росію шляхом переговорів і телефонних дзвінків. Те, що це неможливо, мало бути зрозумілим усім ще у 2014 році, коли почалася ця війна.

Повномасштабне вторгнення, терористичний напад на Україну – це злочин. Це результат російського імперіалізму, який формувався і плекався десятиліттями. Я впевнений, що росія та її мешканці отримають покарання, на яке вони заслуговують. Це все, що я можу сказати з цього приводу.

Які проекти ви вели на початку повномасштабного вторгнення?

Спочатку я допоміг друзям організувати транспорт для евакуації біженців до Лейпцигу. Далі вирішив зосередити свою роботу на підтримці українців тут, у Лейпцигу, за допомогою соціальних мереж. Це здавалося мені найрозумнішим варіантом, враховуючи мої здібності та можливості на той час.

Як і коли прийшла на думку ідея з брендovanим трамваем на підтримку України в Лейпцигу?

Скажу чесно – ідея не моя. До мене звернулася киянка Валентина, яка опинилася у Лейпцигу після початку повномасштабного вторгнення. Вона стежила за каналом UNITED24 в Instagram, бачила брендovanі трамваї в інших містах і сказала, що було б круто зробити таке у Лейпцигу. Я побачив у цьому велику моральну користь для українців, які живуть у Лейпцигу, і подумав, що це гарна ідея – принести частинку дому до нашого міста.

Ми зв'язалися з UNITED24, мені призначили відеоконференцію. Обговорили ідею, обмінялися думками. Потім я надіслав e-mail ключовим особам транспортної компанії Лейпцига, підготував презентацію проекту й... декілька місяців нічого не чув.

Аж раптом зі мною зв'язалася співробітниця мерії, яка працює у відділі підтримки українців у Лейпцигу. Вона розповіла, що мер і весь офіс з ентузіазмом сприйняли цю ідею, і що міська рада оплатить брендovanje трамвая як знак партнерства між Лейпцигом і Києвом.

Далі мене чекали кілька тижнів планування, створення дизайну, багато комунікації й декілька безсонних ночей. А коли я поїхав на урочисте відкриття трамвая і вперше побачив його, зрозумів, що робота була не даремною.

У мене були сльози радості на очах, і до цього дня я вдячний, що наша міська рада і мер підтримали цей чудовий проєкт.

Чи були ви в Україні коли-небудь? Які у вас враження від людей/вулиць/міст?

Я щасливий, що у травні 2024 року мене, як офіційного представника міста Лейпциг, запросили до Києва на саміт UNITED24. Я і мій колега вперше побували в Україні. Ми побачили президента Зеленського та представників уряду наживо під час цього візиту.

Мені дуже сподобався Київ, його різноманітна архітектура, вулиці й гостинність українців. Усі були дуже доброзичливі та привітні до нас. А ще вразило те, як кияни, які залишилися вдома, продовжують жити своїм життям, попри сирени та обстріли.

Що ви скажете про українську мову? А про українських митців?

Минулого року я почав вивчати українську мову. Дуже подобається, як звучить українська, її мелодійність. Але швидкість, з якою іноді говорять нею (особливо жінки), поки що занадто складна для мене.

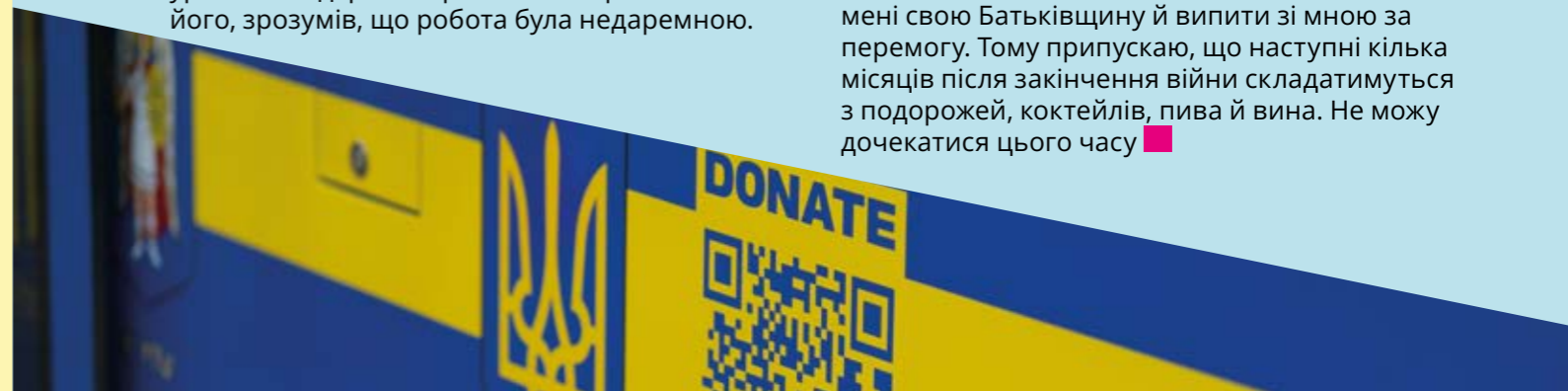
Важливою частиною мого життя стала українська музика. Слухаю її в машині по дорозі на роботу або у відражденнях. Ефект для вивчення української виявився надзвичайним. Це чудове відчуття, коли поступово розумієш все більше текстів!

Майже всі концерти, на яких я був останніми роками, були з українськими гуртами: Океан Ельзи, Друга Ріка, ТНМК. Навіть коли я був у Києві, мені пощастило почути виступ Alyona Alyona та Jerry Heil.

Що ви зробите перше, коли Україна переможе і війна закінчиться?

Справжній мир і серйозне майбутнє, на мою думку, можливі лише через абсолютну капітуляцію РФ і перемогу України.

Я сподіваюся, що в Лейпцигу відбудеться найбільша вечірка, яку місто коли-небудь бачило. Після цього я, мабуть, ще довго подорожуватиму Україною. Багато людей запросили мене до себе. Вони хочуть показати мені свою Батьківщину й випити зі мною за перемогу. Тому припускаю, що наступні кілька місяців після закінчення війни складатимуться з подорожей, коктейлів, пива й вина. Не можу дочекатися цього часу! ■

Літературні клуби: сучасний простір для збереження і популя- ризації української культури за кордоном

Text: Olena Lusanova

Literaturclubs: Ein moderner Raum zur Bewahrung und Förderung der ukrainischen Kultur im Ausland

Was könnte Menschen in einem neuen Land besser verbinden als die Liebe zu Büchern? Literaturclubs haben sich zu einem mächtigen Instrument zur Förderung der ukrainischen Sprache, Literatur und Kultur unter Ukrainern im Ausland entwickelt. Sie gehen zunehmend über die traditionellen Lesezirkel hinaus und entwickeln sich zu Zentren des kulturellen Lebens. Sie organisieren Veranstaltungen und Projekte, die die ukrainische Diaspora zusammenführen und auch einen Raum für ein tieferes Verständnis der ukrainischen Geschichte und Gesellschaft schaffen.

Що може об'єднати людей у новій країні краще, ніж спільна любов до книжок? Літературні клуби стали потужним інструментом підтримки української мови, літератури та культури серед українців, які опинилися за кордоном. Вони не лише забезпечують можливість спілкування для тих, хто прагне зберегти зв'язок із рідним культурним середовищем, але й створюють умови для глибшого розуміння української історії та суспільства. Обговорення книг, як в оригіналі, так і в перекладі, сприяє культурному обміну та підтримує зв'язок із національним корінням.

Літературні клуби поступово переростають рамки звичайних читальних груп і стають осередками культурного життя, які об'єднують українську діаспору та допомагають зберігати українську ідентичність.

ШТУТГАРТ

„Літературний вертеп“

Організаторки: Олесья Єрмоленко,
Дар'я Автенюк

Історія та концепція клубу

Літературний клуб був створений випадково: любов до книжок зустрілася із потребою обговорювати прочитане з однодумцями. Ініціатива отримала несподівану підтримку від організації „Deutsche Perspektive e.V“, яка активно допомагає українцям проводити воркшопи, лекції та зустрічі. Наразі клуб отримує підтримку від центра інтеграції.

Формат та умови зустрічей

Клуб запрошує всіх охочих, хто любить читати та обговорювати книги в затишній атмосфері. Зустрічі відбуваються раз на 3-4 тижні, щоб кожен мав достатньо часу прочитати книгу. Наразі клуб має нове велике приміщення і не обмежує кількість учасників, але в середньому зустрічі відвідують до десяти людей. Спочатку учасники клубу пропонують книжки, а вже потім організатори сортують ці пропозиції за вподобаннями учасників та обсягами.

Особливості клубної атмосфери

Головним надбанням літературного клубу є його молодь, яка попри вимушену міграцію зберігає любов до української мови та літератури. Зустрічі проводяться українською мовою, а для зручності організуються групові замовлення книг. Дехто з учасників читає книги в оригіналі, що дозволяє знаходити відмінності між текстами й робить обговорення глибшим. У клубу є талісман – іграшкова свинка Фрося, яка допомагає долати хвилювання під час виступів. Клуб також дарує невеличкі подарунки – наліпки та закладки, а нещодавно створив Instagram, де учасники можуть публікувати відгуки на улюблені книги.

STUTTGART

„Literaturnyi Vertep“

Organisatorinnen: Olesia Yermolenko,
Daria Avteniuk

Geschichte und Konzept

Der Literaturclub entstand aus einer zufälligen Begegnung: Die Leidenschaft für Bücher traf auf den Wunsch nach Austausch über das Gelesene und führte zu einer Gemeinschaft von Gleichgesinnten. Unerwartete Unterstützung erhielt die Initiative vom Verein „Deutsche Perspektive e.V.“, der aktiv Workshops, Vorträge und Begegnungen für Ukrainer fördert. Heute finden die Treffen in den Räumlichkeiten des Integrationszentrums Leinfelden statt.

Format und Teilnahmebedingungen

Der Club richtet sich an alle, die gerne in gemütlicher Atmosphäre lesen und sich über Bücher austauschen. Die Treffen finden alle drei bis vier Wochen statt, damit die Teilnehmer genügend Zeit zum Lesen haben. Durchschnittlich nehmen etwa zehn Personen an den Treffen teil, die Räumlichkeiten bieten auch Platz für größere Gruppen. Die Teilnehmer schlagen Bücher vor, und die Organisatorinnen wählen anschließend die Titel aus, die den Geschmack der Gruppe am besten treffen.

Besondere Atmosphäre

Das Herz des Clubs sind junge Menschen, die trotz der erzwungenen Migration ihre Liebe zur ukrainischen Sprache und Literatur bewahrt haben. Die Treffen finden auf Ukrainisch statt, und für die Teilnehmer werden Gruppenbestellungen für Bücher organisiert. Ein Maskottchen – ein Stoffschweinchen namens Frosja – sorgt für eine lockere Atmosphäre und hilft, die Angst vor dem Sprechen zu überwinden. Darüber hinaus verteilt der Club kleine Geschenke wie Aufkleber oder Lesezeichen und nutzt Instagram, um Buchrezensionen der Teilnehmer zu teilen.

Instagram literaturnyi_vertep

ГАЙДЕЛЬБЕРГ

Передостанній сезон: UKRLITCLUBHD
Організаторка: Олена Ботезату

HEIDELBERG

Die vorletzte Saison: UKRLITCLUBHD
Organisatorin: Olena Botezatu

Історія та концепція клубу

Спочатку клуб заснували Марія та Максим як приватну ініціативу. Після переїзду вони передали модераторку, а три подруги вирішили продовжити цю справу. Щоб заохотити більше людей до читання, у новому сезоні обрали сучасних українських авторів, орієнтуючись на список 30 найкращих оповідань незалежної України за версією Українського Культурного Фонду та Радіо НВ (2021).

Особливості клубної атмосфери

Особливість клубу – лагідна українізація. Так сталося, що більшість учасників була зі сходу та півдня України. Завдяки клубу вони почали спілкуватися українською та відкривати для себе рідну літературу. Олена, одна з модераторок того сезону, каже, що було дуже натхненно спостерігати, як люди переходили на українську та закохувалися у свою культуру наново. Метою клубу було створити безпечний простір для вільного вираження думок та почуттів. Клуб підтримував усіх учасників, особливо тих, хто лише починав перехід на українську.

Geschichte und Konzept

Der UKRLITCLUBHD begann als Privatinitiative von Maria und Maksym. Bevor sie weggezogen sind, übergaben sie die Moderation an drei Freundinnen, die sich bereit erklärt haben, das Projekt gemeinsam weiterzuführen. Der Club hatte das Ziel, mehr Menschen für die zeitgenössische ukrainische Literatur zu begeistern. In der neuen Saison konzentrierten sich die Moderatorinnen auf Werke aus der Liste der 30 besten Kurzgeschichten der unabhängigen Ukraine.

Besondere Atmosphäre

Eine Besonderheit des Clubs ist seine sanfte Förderung der ukrainischen Sprache und Kultur. Viele Teilnehmer stammen aus dem Osten und Süden der Ukraine, wo Russisch häufig als Alltagssprache dominiert. Durch den Club begannen sie, sich auf Ukrainisch auszutauschen und entdeckten die ukrainische Literatur auf ganz neue Weise. Olena, eine der Moderatorinnen der Saison, beschreibt es als besonders inspirierend, zu beobachten, wie Menschen den Wechsel zur ukrainischen Sprache wagten und eine neue Wertschätzung für ihre Kultur entwickelten. Der Club hatte das Ziel, einen sicheren Raum für den freien Ausdruck von Gedanken und Gefühlen zu schaffen. Besonders unterstützt wurden die Teilnehmer, die gerade erst den Übergang zur ukrainischen Sprache machten.

ГАЙДЕЛЬБЕРГ

Новий сезон: BookBurn
Організаторки: Валерія Касьянова,
Аліса Дістлер

HEIDELBERG

Neue Saison: „BookBurn“
Organisatorinnen: Valeria Kassjanowa,
Alisa Distler

Історія та концепція клубу

Літературний клуб „Bookburn“ у Гайдельберзі виник як результат об'єднання двох ініціатив. Спершу тут діяв клуб „Укрліт“, організований Оленою Ботезату. Паралельно дві подруги почали організовувати свій власний клуб, прагнучи створити простір для молоді. Що починалося як невимушені зустрічі заради спілкування, переросло в „Bookburn“, який тепер об'єднує всі колишні напрацювання й активно розвивається. Клуб функціонує незалежно від будь-яких організацій. Наразі в них з'явилося постійне комфортне приміщення неподалік центру, зручне для всіх учасників.

Формат та умови зустрічей

Клуб „Bookburn“ проводить дві зустрічі на місяць: офлайн для локальних учасників та онлайн для українців з різних країн. Мета – об'єднати українську діаспору та популяризувати український контент. Хоча обговорюються й закордонні книги, мова спілкування завжди українська. Книжки обираються шляхом голосування, а з наступного року планують запустити календар зустрічей. Реєстрація не потрібна, вхід вільний, що дозволяє легко долучитися до зустрічей.

Особливості клубної атмосфери

Зустрічі в „Bookburn“ проходять у невимушеній атмосфері. Якщо книга викликає суперечливі відгуки, обговорення перетворюється на гарячу дискусію між „командою захисників“ і „категоричними критиками“. Такий формат дозволяє кожному вільно висловлювати думки. Щоб зробити процес веселішим, учасники навіть створюють мему про персонажів. Читання стало розрадою, а клуб – можливістю зустріти однодумців і знайти нових друзів.

Instagram _book_burn

Geschichte und Konzept

Der Literaturclub „BookBurn“ entstand durch die Fusion zweier Initiativen. Ursprünglich gab es den Club „UkrLit“, der von Olena Botezatu moderiert wurde. Parallel dazu begannen zwei Freundinnen, ihren eigenen Club zu organisieren, um insbesondere jungen Menschen einen Raum für Austausch durch Literatur zu bieten. Heute vereint „BookBurn“ die Stärken beider Initiativen und ist ein Treffpunkt für Ukrainer in Heidelberg. Der Club agiert unabhängig von Sponsoren. Anfangs nutzte er Studentenunterkünfte und Räumlichkeiten von Organisationen, die die Ukraine unterstützen. Jetzt verfügen sie über einen festen, komfortablen Raum in der Nähe des Zentrums, der für alle Teilnehmer leicht zu erreichen ist.

Format und Teilnahmebedingungen

„BookBurn“ veranstaltet zwei Treffen pro Monat – einen offline für lokale Teilnehmer und einen online für Ukrainer weltweit. Das Ziel des Clubs ist es, die ukrainische Diaspora durch Literatur zu vernetzen. Obwohl auch ausländische Bücher besprochen werden, bleibt die Kommunikationssprache immer Ukrainisch. Die Auswahl der Bücher erfolgt per Abstimmung, und ein Veranstaltungskalender für das nächste Jahr wird eingeführt. Eine Anmeldung ist nicht erforderlich und der Eintritt ist frei, um die Teilnahme an den Treffen einfach und zugänglich zu gestalten.

Besondere Atmosphäre

Die Treffen im „BookBurn“ finden in entspannter Atmosphäre statt, und die Diskussionen gehen oft über die Bücher hinaus. Für mehr Unterhaltung erstellen die Teilnehmer Memes zu den Charakteren. Wenn ein Buch kontroverse Meinungen hervorruft, verwandelt sich die Diskussion in eine hitzige Debatte zwischen den „Verteidigern“ und den „Kritikern“. Hier darf jeder seine Meinung frei äußern.

БЕРЛІН

„UA Bookclub Berlin“

Організаторка: Анастасія Гусева

Bookclub **BERLIN** ^{ua}

Історія та концепція клубу

Літературний клуб існує з 2018 року, і його засновницею є Оксана Снідалова. Оксана мала досвід створення та ведення літературного клубу у Варшаві, а після переїзду до Берліна адаптувала концепт тут. На момент створення клубу теперішня координаторка Анастасія волонтерила у проекті „Ukraine in Deutschland“, і їхня команда органічно поєднала літературний клуб із ініціативою „Книжкова полиця в Берліні“. Часто зустрічі проходили у кав'ярнях, де були доступні українські книги. Клуб і до сьогодні залишається некомерційним проектом без спонсорів. Участь безкоштовна: потрібно лише придбати книгу або знайти її самостійно, а також замовити каву чи тістечко під час зустрічі.

Формат та умови зустрічей

Літературний клуб читає виключно українською мовою, зокрема сучасних українських авторів та авторок. В програмі були також твори класиків, як-от Микола Хвильовий, Іван Багряний, Майк Йогансен, Софія Яблонська та Віктор Домонтович. З 2018 року було проведено вже понад 40 зустрічей. Щоб стати учасником клубу, потрібно: жити в Берліні, мати бажання читати та обговорювати українські книги, регулярно відвідувати зустрічі. Книги обираються колективно, хоча якщо думки розходяться, остаточне рішення приймає все ж організаторка. Зустрічі проходять у затишних кав'ярнях Берліна, збираються групами до восьми осіб.

Особливості клубної атмосфери

Учасники клубу – це різноманітна аудиторія. Серед постійних відвідувачів є як ті, хто живе в Берліні багато років, так і новоприбулі після початку повномасштабного вторгнення. Аудиторія належить до різних регіонів України, і це збагачує обговорення та „підливає масло“ у вогонь дискусій. Багато учасників дізнаються про новинки літератури завдяки клубу. Для деяких це також можливість покращити українську мову, що додає мотивації та надихає на подальшу діяльність.

Geschichte und Konzept

Der Literaturclub wurde 2018 von Oksana Snidalova gegründet. Oksana brachte Erfahrung aus der Leitung eines Literaturclubs in Warschau mit und passte das Konzept in Berlin an. Zu Beginn war die aktuelle Koordinatorin, Anastasia, ehrenamtlich in dem Projekt „Ukraine in Deutschland“ tätig. Häufig fanden die Treffen in Cafés statt, die ukrainische Bücher anboten. Der Club ist nach wie vor ein gemeinnütziges Projekt, das ohne Sponsoren auskommt. Die Teilnahme ist kostenlos, jedoch wird erwartet, dass die Teilnehmenden das Buch selbst erwerben oder ausleihen sowie für den eigenen Konsum aufkommen.

Format und Teilnahmebedingungen

Der Literaturclub liest ausschließlich auf Ukrainisch und fokussiert sich auf zeitgenössische ukrainische Autoren. Im Programm waren jedoch auch Werke von Klassikern wie Mykola Chwylowyj, Iwan Bahrijanyj, Majk Johansen, Sofija Jablonska und Wiktor Domontowytsch. Seit 2018 wurden über 40 Treffen veranstaltet. Die Bücher werden gemeinschaftlich ausgewählt. Die Treffen finden in gemütlichen Berliner Cafés in Gruppen von bis zu acht Personen statt.

Besondere Atmosphäre

Die Mitglieder des Clubs sind eine vielfältige Gemeinschaft. Unter den regelmäßigen Teilnehmenden finden sich sowohl Menschen, die schon seit vielen Jahren in Berlin leben, als auch Neuankömmlinge, die erst nach dem Beginn des Krieges nach Deutschland kamen. Die Teilnehmenden stammen aus verschiedenen Regionen der Ukraine, was die Diskussionen bereichert und oft zu lebhaften Debatten führt. Für viele Mitglieder ist der Club eine wertvolle Quelle, um Neuerscheinungen in der ukrainischen Literatur zu entdecken.

МЮНХЕН

Книжковий Клуб Мюнхена

Організаторка: Наталія Борщ

MÜNCHEN

„Knyzhkovyi Club München“

Organisatorin: Nataliia Borshch

Історія та концепція клубу

Клуб був створений Наталією на її особистому досвіді участі в інших книжкових клубах. Організаторка вже давно мешкає в Німеччині і певний час відвідувала російськомовний клуб у Мюнхені. Після початку війни філологиня української мови вирішила, що настав час створення українськомовного простору для читання та обговорення книжок. Для створення клубу Наталія використала свою базу підписників в Instagram та YouTube, де вона вела блог про життя в Німеччині. Перша зустріч відбулася 27 серпня 2022 року та збирала не більше десяти людей. Згодом книжковий клуб переріс у ширше ком'юніті й сформував благодійну організацію „Помічені“, що займається не лише читанням книжок, але й підтримкою різних соціальних ініціатив. Фінансування клубу здійснюється за рахунок пожертви, які збираються під час подій.

Формат та умови зустрічей

Клуб організовано демократично, з акцентом на участь кожного в обранні книг. Адміністратор пропонує ідеї, але основні рішення приймаються голосуванням учасників. Клуб зустрічається раз на місяць, визначаючи дату обговорення за згодою більшості. Умови вибору книг: українські або іноземні автори (обов'язково перекладені українською мовою), книжки мають бути доступні в електронному форматі або аудіо.

Особливості клубної атмосфери

Цікавим фактом клубу є те, що особлива увага приділяється різноманіттю жанрів та авторів, зокрема, організаторка намагається чергувати авторів чоловіків та жінок, класичну та сучасну літера-туру. Клуб має унікальний формат зустрічей у різних локаціях, що додає різноманітності та цікавості. Наталія, як літературознавиця, завжди готує питання для дискусії, щоб вона вийшла глибше і охоплювала важливі соціальні та культурні теми. Вона також часто додає до дискусій думки критиків та огляди книжкових блогерів, щоб учасники мали змогу побачити різні погляди на твір і глибше зрозуміти його зміст.

Instagram pomicheni_muc

Geschichte und Konzept

Der Club wurde von Nataliia ins Leben gerufen – für die Gründung nutzte sie ihre bestehende Community auf Instagram und YouTube, wo sie regelmäßig über das Leben in Deutschland bloggte. Über diese Plattformen machte sie auf ihre Idee aufmerksam. Mit der Zeit wuchs der Buchclub nicht nur zahlenmäßig, sondern entwickelte sich zu einer engagierten Gemeinschaft. Daraus entstand schließlich die gemeinnützige Organisation „Pomitscheni“ („Die Gesehene“), die sich neben der literarischen Tätigkeit auch der Unterstützung sozialer Projekte widmet. Die Finanzierung des Clubs erfolgt ausschließlich über Spenden, die bei den Veranstaltungen gesammelt werden.

Format und Teilnahmebedingungen

Der Club ist demokratisch organisiert und fördert die aktive Mitgestaltung aller Mitglieder. Vorschläge für Bücher werden von der Administratorin eingebracht, doch die endgültige Entscheidung trifft die Gruppe durch gemeinsames Abstimmen. Die Treffen finden einmal im Monat statt. Besonderer Wert wird darauf gelegt, dass die ausgewählten Bücher entweder von ukrainischen oder internationalen Autoren stammen und in jedem Fall ins Ukrainische übersetzt wurden. Um den Zugang für alle Mitglieder zu erleichtern, müssen die Bücher zudem in elektronischer oder als Hörbuch-Version verfügbar sein.

Besondere Atmosphäre

Ein besonders interessanter Aspekt des Clubs ist die Vielfalt der ausgewählten Genres und Autoren. Die Organisatorin achtet darauf, ein Gleichgewicht zwischen männlichen und weiblichen Schriftstellern sowie zwischen klassischer und moderner Literatur herzustellen. Die Treffen finden immer an wechselnden Orten statt. Natalia, selbst Literaturwissenschaftlerin, bereitet für jedes Treffen gezielte Diskussionsfragen vor, die sich auf wichtige soziale und kulturelle Themen beziehen.

КЕЛЬН

#КУК. Український літклуб у Кельні
Організаторка: Аніта Вінкельмайер

KÖLN

Ukrainischer Literaturclub in Köln
Organisatorinnen: Anita Winkelmeier

Історія та концепція клубу

Ідея створення клубу народилася в непрості часи пандемії, коли організаторка, залишившись наодинці вдома, гостро відчула брак спілкування. Їй бракувало живих розмов, зустрічей із одноклубниками та глибоких інтелектуальних дискусій. Замислившись над тим, як відновити цей важливий зв'язок із людьми, Аніта прийшла до ідеї створення літературного клубу. Вона опублікувала пост у Facebook із закликом об'єднатися навколо літератури та обговорень. Відгук був несподівано теплим і масовим – багато людей підтримали її ініціативу. Особливої допомоги клуб отримує від Lew Kopelew Forum e.V. у Кельні, завдяки чому клуб успішно розпочав свою діяльність, перетворившись на простір для натхнення, спілкування та обміну ідеями.

Формат та умови зустрічей

Клуб відкритий для найрізноманітніших людей, і приєднатися до нього надзвичайно просто. У Facebook створено офіційну сторінку клубу, яка є публічною та доступною для всіх. Там можна стежити за подіями, дізнаватися про місце та формат зустрічей, а також реєструватися на заходи. Участь відкрита для всіх охочих. Проте для організаторки важливо, щоб учасників об'єднували спільні цінності, насамперед – українська ідентичність, прагнення до спільного блага та бажання зробити світ кращим. Клуб у Кельні є простором для одноклубників, для тих, хто поділяє спільне бачення майбутнього та прагне змінювати світ на краще.

Geschichte und Konzept

Die Gründungsidee entstand in den schwierigen Zeiten der Pandemie, als die Organisatorin, isoliert zu Hause, den Mangel an menschlichem Austausch besonders intensiv spürte. Ihr fehlten lebendige Gespräche, Treffen mit Gleichgesinnten und tiefgründige intellektuelle Diskussionen. Auf der Suche nach einer Möglichkeit, diese wichtige Verbindung zu anderen Menschen wiederherzustellen, reifte in ihr der Gedanke, einen Literaturclub ins Leben zu rufen. Mutig machte sie den ersten Schritt und veröffentlichte einen Aufruf auf Facebook, sich für Literatur und den Austausch zusammenzuschließen. Die Resonanz war überraschend warm und überwältigend – viele Menschen unterstützten ihre Initiative und signalisierten Interesse. Besonderen Rückhalt erhielt der Club vom Lew Kopelew Forum e.V. in Köln, das einen entscheidenden Beitrag dazu leistete, den Club erfolgreich zu starten. Heute ist der Club ein Ort der Inspiration, des Austauschs und der Ideen, der aus einer schwierigen Zeit hervorging und zu einem Raum für Gemeinschaft und intellektuelle Bereicherung wurde.

Format und Teilnahmebedingungen

Der Literaturclub steht Menschen aus den unterschiedlichsten Hintergründen offen, und der Beitritt ist einfach. Über die offizielle Facebook-Seite des Clubs, die öffentlich zugänglich ist, können Interessierte alle wichtigen Informationen finden: Ankündigungen der Veranstaltungen, Ort und Format der Treffen sowie Anmelde-möglichkeiten. Trotz dieser Offenheit legt die Organisatorin besonderen Wert darauf, dass die Teilnehmenden gemeinsame Werte teilen. Im Zentrum stehen die ukrainische Identität, das Streben nach Gemeinwohl und der Wunsch, die Welt zu einem besseren und weniger beängstigenden Ort zu machen. Der Club in Köln ist ein Raum für Gleichgesinnte, die eine gemeinsame Vision für die Zukunft haben und aktiv daran arbeiten möchten, positive Veränderungen herbeizuführen. Er vereint Literatur, Gemeinschaft und den Wunsch, durch intellektuellen Austausch einen Unterschied zu machen.

Особливості клубної атмосфери

Особливістю клубу завжди була його різноманітність – люди з різних куточків України збиралися разом, щоб ділитися думками та читати книжки. Організаторка особливо пишається тим, що змогла об'єднати представників із усіх регіонів України: від Криму, Донеччини, Луганщини, Харкова, Херсона, Запоріжжя та Сум до Києва, Одещини, Тернополя, Львова, Закарпаття. Люди з різним життєвим досвідом і поглядами знаходять у клубі спільну мову. Клуб створено як безпечний простір, де кожен може висловитися, бути почутим і зрозумілим. Різні думки та погляди вітаються, за умови, що вони не ображають інших і не порушують межі взаємної поваги. Особливо важливою ця атмосфера є для українців, які перебувають у вимушеній міграції. Клуб став важливим осередком для новоприбулих українців, які вже вирішили базові питання – мови, житла, фінансів – і відчували потребу у зв'язку з рідною культурою. Вони хочуть відчувати, розвивати й належати до української культури, і клуб допомагає їм знайти це відчуття спільності та підтримки. Організаторка помітила, що зустрічі часто виходять за межі літературних обговорень. Це свідчить про високий рівень довіри та безпеки, який панує в клубі. Ще одна принципова позиція клубу – повна відсутність проросійських наративів. Такі теми не підтримуються, не дискутуються і рішуче виключаються з простору клубу.

Літературні клуби в Німеччині стали потужними центрами української культурної самоідентифікації та інтеграції. Вони не лише об'єднують українців довкола літератури, а й створюють простір для збереження української мови, обміну думками та підтримки національної ідентичності. Літературні клуби дедалі стають місцем, де обговорюються не лише книги, а й життєві виклики, що постають перед українцями в умовах міграції. Головна цінність цих ініціатив – створення безпечного простору, де кожен може висловити свою думку українською мовою, підтримати інших і знайти відчуття спільності. Завдяки цим клубам українська культура розвивається за межами рідної країни, а українці за кордоном мають змогу відчувати себе частиною великої національної спільноти.

Besondere Atmosphäre

Der Club wurde als sicherer Raum geschaffen, in dem jeder seine Meinung äußern kann, gehört wird und Verständnis findet. Unterschiedliche Ansichten sind ausdrücklich willkommen, solange sie respektvoll formuliert werden. Diese Atmosphäre ist besonders wertvoll für die ukrainische Diaspora, die sich in einem fremden Land neu orientieren müsste. Für viele, die bereits grundlegende Fragen wie Sprache, Unterkunft und Finanzen gelöst haben, bietet der Club eine Möglichkeit, sich mit seiner kulturellen Identität zu verbinden und sich als Teil der ukrainischen Gemeinschaft zu fühlen. Die Treffen gehen oft über literarische Diskussionen hinaus: Die Teilnehmenden öffnen sich und teilen persönliche Geschichten sowie Erlebnisse, was das hohe Vertrauen und die Sicherheit im Club verdeutlicht. Ein weiteres zentrales Prinzip des Clubs ist die klare Abgrenzung von prorussischen Narrativen. Solche Themen werden weder unterstützt noch diskutiert und konsequent aus dem Club ausgeschlossen. Der Club ist damit nicht nur ein Ort für Literatur, sondern auch für Solidarität, kulturelle Identität und gegenseitige Unterstützung. Er bietet einen geschützten Raum, in dem Ukrainer in der Fremde ein Stück Heimat finden können.

Literaturclubs in Deutschland haben sich zu bedeutenden Zentren der ukrainischen kulturellen Selbstidentifikation und Integration entwickelt. In jeder Stadt vereinen sie nicht nur Ukrainer rund um die Literatur, sondern schaffen auch Räume für den Erhalt der ukrainischen Sprache, den Austausch von Gedanken. Diese Clubs sind weit mehr als Orte, an denen Bücher besprochen werden – sie bieten Raum für die Auseinandersetzung mit den Herausforderungen des Lebens in der Migration. Die größte Stärke dieser Initiativen liegt in der Schaffung eines sicheren Raums, in dem jeder seine eigene Meinung in der ukrainischen Sprache äußern, andere unterstützen und ein Gefühl der Gemeinschaft erleben kann. Dank dieser Clubs blüht die ukrainische Kultur selbst außerhalb der Heimat weiter auf. Für Ukrainer im Ausland sind sie ein wichtiges Bindeglied zu ihrer nationalen Identität und ermöglichen es, Teil einer großen internationalen Gemeinschaft zu bleiben.

ЕКСПЕДИЦІЯ 17: ТВОРЧИЙ ПОГЛЯД НА СТАЛЕ МАЙБУТНЄ

Нещодавно завершився проєкт „Експедиція 17 – дослідження цілей сталого розвитку через творчість та дозвілля“. Ці цілі, розроблені асамблеєю ООН, охоплюють основні пріоритети у соціальній, екологічній та економічній сферах життя на планеті. Серед них — подолання голоду, доступна освіта та медицина, розвиток інфраструктури, партнерство заради миру тощо. У проєкті взяли участь близько 40 підлітків віком від 12 до 18 років, які проживають у Штутгарті та регіоні. Протягом кількох місяців учасники долучалися до різноманітних заходів, які допомогли їм краще зрозуміти питання екології, соціальної відповідальності, інновацій та інших тем, важливих для майбутнього. Мета „Експедиції 17“, полягала у тому, щоб через інтерактивні формати поспілкуватися з молоддю про їхнє бачення цілей сталого розвитку, їхній вплив на майбутнє, а також про те, що кожен із нас може зробити для покращення світу вже сьогодні.

ЩО ВІДБУВАЛОСЯ ПІД ЧАС ПРОЄКТУ?

„Експедиція 17“ запропонувала підліткам програму, яка включала дискусії, творчі воркшопи та освітні заходи, присвячені цілям сталого розвитку. Це дало можливість учасникам не лише дізнатися щось нове, а й поділитися власними ідеями та досвідом. Однією з цікавих тем стало порівняння підходів України та Німеччини до вирішення екологічних і соціальних питань. Обговорення між учасниками показали, як відрізняється досвід обох країн і що можна запозичити одне в одного, водночас допомагаючи краще розуміти інші культури.

Проєкт також включав захопливі пізнавальні екскурсії. Так, наприклад, підлітки відвідали [Університет Штутгарта](#), де дізналися про сучасні технології та альтернативні джерела енергії. Одним із найцікавіших завдань стало виготовлення власної сонячної батареї за допомогою чаю гібіскусу — несподіваний, але ефективний експеримент. Також учасники спробували віртуальну реальність через спеціальні окуляри та протестували прототип велосипеда, де педалі крутилися у зворотньому напрямку, а кермо поверталось в протилежний бік. Іншою цікавою подією стала поїздка до [університету Хоенхайм](#). Тут підлітки дізналися більше про важливість екосистеми, побували в [інституті бджільництва](#) та скуштували морозиво, виготовлене за

домашнім рецептом та принципами сталого сільського господарства.

Учасники також відвідали [парламент Баден-Вюртембергу](#), де дізналися як працює парламент, а також поспілкувалися з міністеркою науки, досліджень та мистецтва Петрою Ольшовскі та мали нагоду поставити питання щодо німецької системи вищої освіти. Програма була організована активісткою та депутаткою міського парламенту Афіною Альбрехт.

Ще один важливий день був присвячений візиту до [міжнародної компанії „Керхер“](#) у місті Вінненден. Тут підлітки побачили, як приватний бізнес розвиває технології, спрямовані на ефективність і екологічність, ознайомилися з унікальною корпоративною філософією компанії. Це стало хорошим прикладом того, як комерційні організації можуть підтримувати цілі сталого розвитку.

Окрім освітньої частини, проєкт приділив значну увагу творчості, як наприклад, [воркшоп з розпису екокорб](#). Підлітки декорували свої торби мотиваційними написами та малюнками, які підкреслювали важливість екологічної відповідальності. Такі практичні заняття допомогли учасникам відчути, як творчість може слугувати засобом вираження ідей сталого розвитку та натхненням для подальших ініціатив.

CREATE,
GROW, TRY
AND EXPAND
JUMP AND JUST
SEE WHERE YOU
Lama

Кульмінацією проєкту стала участь у програмі наукового фестивалю міста Штутгарт у жовтні 2024 року. За підтримки команди координаторів, учасники підготували виставку „Сад цілей сталого розвитку“. Центральним елементом виставки стали гігантські квіти, що символізували кожен з 17 цілей сталого розвитку. Підлітки самостійно навчилися створювати ці квіти, опановуючи технології роботи з тканиною, лекалами та фарбами. Крім цього, під керівництвом художниці та письменниці Ксенії Фукс підлітки створювали унікальним артоб'єкти – шовкові хустки, на яких відобразили своє бачення сталого майбутнього. Виставка пройшла в [Experementierraum](#) та викликала неабиякий інтерес серед відвідувачів фестивалю, адже її метафоричний зміст і креативне виконання не залишили байдужим нікого. А одна з учасниць навіть провела воркшоп з виготовлення текстильних квітів для дівчаток 10-15 років під патронатом громадської організації [StuFem e.V.](#)

Координаторки проєкту
Дарина Зайцева та Ганна Гершуні

ТЕМА, ЩО ПОТРЕБУЄ ПРОДОВЖЕННЯ

„Експедиція 17“ переконує, що тема сталого розвитку є надзвичайно важливою для молоді, і що навіть короткострокові освітні заходи можуть мати великий вплив на формування її світогляду. Учасники мали можливість зустріти однодумців серед однолітків та отримали досвід у різних сферах — від науки до творчості. Попри те, що „Експедиція 17“ офіційно завершилася, організатори вже розглядають можливості продовження проєкту, адже такий підхід допомагає не лише виховувати відповідальність за майбутнє, але й надихає на дії вже сьогодні.

Координаторки проєкту Дарина Зайцева та Ганна Гершуні щиро дякують усім, хто долучився до реалізації „Експедиції 17“. Особлива подяка [THE CIVICS Innovation Hub gGmbH](#) та [UAKS e.V.](#) за можливість реалізації проєкту, а також партнерам — [Ausbildungscampus Stuttgart](#), [Bürgerstiftung Stuttgart](#), [Welthaus Stuttgart e.V.](#) за адміністративну та інформаційну допомогу. Особливо хочеться подякувати команді: Антону Авдєєву, Наталії Чепурко, Наталії Огієнко, Ірині та Вірі Гієнко за організаційний супровід і підтримку на кожному етапі роботи. А також Ксенії Фукс, Афіні Альбрехт та Юлії Гранатовій за організацію екскурсій та воркшопів. Ваша допомога зробила цей проєкт можливим і надихнула учасників „Експедиції 17“ на нові відкриття! ■

CIVIC
INNOVATION
FUND

EXPEDITION 17: IM DIALOG MIT DER NACHHALTIGEN ZUKUNFT

Kürzlich endete das Projekt „Expedition 17 – Exploring Sustainable Development Goals through art and entertainment“ für ukrainische Jugendliche aus der Region Stuttgart, das sich mit den 17 Nachhaltigkeitszielen der Generalversammlung der Vereinten Nationen beschäftigte. Diese Ziele decken zentrale Punkte in den sozialen, ökologischen und wirtschaftlichen Lebensbereichen der Erde ab. Dazu gehören beispielsweise die Hungerbekämpfung, der freie Zugang zu Bildung und medizinischer Versorgung, der Infrastrukturausbau, Partnerschaften für den Frieden und vieles mehr. Insgesamt nahmen rund 40 Jugendliche im Alter von 12 bis 18 Jahren aus Stuttgart und der Region an dem Projekt teil. Über mehrere Monate hinweg unternahmen die Teilnehmenden vielfältige Aktivitäten, die ihnen halfen, Themen wie Ökologie, soziale Verantwortung, Innovation und andere zukunftsrelevante Bereiche besser zu verstehen. Das Ziel der „Expedition 17“ war es, über interaktive Formate mit Jugendlichen ins Gespräch zu kommen: über ihre Sicht auf die Nachhaltigkeitsziele, über deren Einfluss auf die Zukunft und darüber, was jeder von uns schon heute tun kann, um die Welt besser zu machen.

WAS PASSIERTE WÄHREND DES PROJEKTS?

Die „Expedition 17“ bot den Jugendlichen ein abwechslungsreiches Programm mit Diskussionen, kreativen Workshops und Bildungsaktivitäten zu den Zielen für nachhaltige Entwicklung. Die Teilnehmenden konnten nicht nur Neues lernen, sondern auch ihre eigenen Ideen und Erfahrungen einbringen. Eines der spannendsten Themen war der Vergleich, wie die Ukraine und Deutschland mit ökologischen und sozialen Herausforderungen umgehen. Die Diskussionen zeigten, wie unterschiedlich die Ansätze beider Länder sind und welche Erfahrungen voneinander übernommen werden können. Gleichzeitig trugen sie dazu bei, ein besseres Verständnis für andere Kulturen zu entwickeln.

Zum Projekt gehörten auch spannende Exkursionen. So besuchten die Jugendlichen die Universität Stuttgart, wo sie moderne Technologien und alternative Energiequellen kennenlernten. Ein besonders außergewöhnliches Experiment war die Herstellung einer eigenen Solarzelle mit Hilfe von Hibiskustee – ein unerwartet effektiver und kreativer Ansatz. Die Teilnehmenden erlebten auch virtuelle Realität mit speziellen VR-Brillen und testeten einen ungewöhnlichen Fahrradprototypen, bei dem die Pedale rückwärts und das Lenkrad in entgegengesetzte Richtungen getreten wurden.

Ein weiterer Höhepunkt war der Besuch der Universität Hohenheim. Dort lernten die Jugendlichen die Bedeutung von Ökosystemen kennen, besuchten das Institut für Bienenkunde und probierten ein Eis, das nach einem hausgemachten Rezept und im Sinne einer nachhaltigen Landwirtschaft hergestellt wurde.

Die Gruppe besuchte auch den Landtag von Baden-Württemberg, wo sie einen Einblick in die parlamentarische Arbeit erhielt. Außerdem trafen sie Petra Olschowski, Ministerin für Wissenschaft, Forschung und Kunst, und hatten Gelegenheit, Fragen zum deutschen Hochschulsystem zu stellen. Organisiert wurde das Programm von der Aktivistin und Stadträtin Afina Albrecht.

Ein weiterer wichtiger Programmpunkt war der Besuch des international tätigen Unternehmens „Kärcher“ mit Sitz in Winnenden. Dort erfuhren die Teilnehmenden, wie ein Privatunternehmen Technologien entwickelt, die auf Effizienz und Umweltfreundlichkeit ausgerichtet sind. Sie lernten die einzigartige Unternehmenskultur kennen, die ein hervorragendes Beispiel dafür ist, wie Wirtschaftsunternehmen die Ziele der nachhaltigen Entwicklung unterstützen können.

Neben der Bildungsarbeit stand auch die Kreativität im Mittelpunkt des Projekts. Besonders beliebt war ein Workshop zur Gestaltung von Stofftaschen. Die Jugendlichen verzierten ihre Taschen mit motivierenden Sprüchen und Zeichnungen, die die Bedeutung von ökologischer Verantwortung hervorhoben. Solche praktischen Aktivitäten zeigten den Teilnehmenden, wie Kreativität dazu beitragen kann, Ideen zur nachhaltigen Entwicklung auszudrücken und als Inspiration für weitere Initiativen zu dienen.

Höhepunkt des Projekts war die Teilnahme am Wissenschaftsfestival der Stadt Stuttgart im Oktober 2024. Mit Unterstützung des Koordinationsteams gestalteten die Teilnehmenden die Ausstellung „Garten der Nachhaltigkeitsziele“. Herzstück der Ausstellung waren riesige Blumen, die jedes der 17 Nachhaltigkeitsziele symbolisierten. Die Jugendlichen lernten, wie man diese Blumen selbst herstellt, indem sie Arbeitstechniken mit Stoffen, Schnittmustern und Farben erlernten. Unter Anleitung der Künstlerin und Schriftstellerin Kseniya Fuchs entstanden außerdem einzigartige Kunstwerke: Seidentücher, die ihre eigenen Vorstellungen von einer nachhaltigen Zukunft widerspiegeln. Die Ausstellung fand im *Experimentierraum* statt und zog die Aufmerksamkeit der Festivalbesucher auf sich. Ihr symbolisches Gehalt und ihre kreative Umsetzung hinterließen einen bleibenden Eindruck.

Eine der Teilnehmerinnen leitete sogar einen Workshop zur Herstellung von Stoffblumen für Mädchen im Alter von 10 bis 15 Jahren. Dieser Workshop fand unter der Schirmherrschaft des gemeinnützigen Vereins StuFem e.V. statt und wurde begeistert angenommen.

EIN THEMA, DAS WEITERGEHEN MUSS:

Die „Expedition 17“ zeigt eindrucksvoll, dass das Thema Nachhaltige Entwicklung für die junge Generation von großer Relevanz und Faszination ist. Das Projekt hat gezeigt, dass auch kurzfristige Bildungsinitiativen einen großen Einfluss auf die Entwicklung des Weltbildes junger Menschen haben können. Die Teilnehmenden hatten nicht nur die Möglichkeit, Gleichgesinnte unter Gleichaltrigen zu finden, sondern auch Erfahrungen in den verschiedensten Bereichen von Wissenschaft bis Kreativität zu sammeln.

Obwohl die „Expedition 17“ offiziell beendet ist, denken die Organisatoren bereits über eine Fortsetzung des Projekts nach. Ein solches Format fördert nicht nur das Verantwortungsbewusstsein für die Zukunft, sondern inspiriert auch dazu, heute aktiv zu werden. Die Projektkoordinatorinnen Daryna Zaitseva und Hanna Gershuni bedanken sich herzlich bei allen, die zum Gelingen der „Expedition 17“ beigetragen haben. Ein besonderer Dank gilt der CIVICS Innovation Hub gGmbH und UAKS e.V. für die Möglichkeit, das Projekt zu realisieren, sowie den Partnern – Ausbildungscampus Stuttgart, Bürgerstiftung Stuttgart und Welthaus Stuttgart e.V. – für die administrative und informative Unterstützung. Ein ebenso großer Dank geht an das Team: Anton Avdieiev, Nataliia Chepurko, Nataliia Ohienko, Iryna und Vira Hienko – für die organisatorische Begleitung und Unterstützung in jeder Phase der Projektarbeit. Ein besonderer Dank gilt auch Kseniya Fuchs, Afina Albrecht und Julia Granatova für die Organisation der Exkursionen und Workshops. Ihre Hilfe hat dieses Projekt erst möglich gemacht und die Teilnehmerinnen und Teilnehmer der „Expedition 17“ zu neuen Entdeckungen inspiriert! ■

Text: Daryna Zaitseva und Hanna Gershuni
Fotos: Anton Avdieiev

ФРАНКФУРТСЬКИЙ КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК: МІЖ БІЗНЕСОМ ТА БРІДЖЕРТОНОМ

У часи інтернету, електронних та аудіокниг важко уявити, що книжковий ярмарок може бути успішним — як з погляду видавця, так із погляду публіки. Франкфуртський книжковий ярмарок, очевидно, демонструє, що це можливо: 115 000 відвідувачів-фахівців (минулого року: 105 000) зі 153 країн (минулого року: 130 країн) і 115 000 приватних відвідувачів (минулого року: 110 000). Він виріс і як міжнародний бізнес-ярмарок для видавничої та медіаіндустрії, і як фестиваль читання, попри обмежену кількість квитків на два вихідні дні.

Як видно з офіційної статистики, формат Франкфуртського книжкового ярмарку досить збалансований — тут відбуваються не лише презентації книжок та зустрічі з авторами, але й продаж ліцензій. Наприклад, якщо книга має бути перекладена іншою мовою та продаватися в іншій країні, видавництва повинні придбати відповідні права. Саме тому перші два дні ярмарку для експонентів — це виключно бізнес. Це стосується й незалежного видавця **Олександра Савчука**, який приїхав до Франкфурта із залізного Харкова, щоб дізнатися, які книги можуть бути особливо цікавими німецькій публіці. Професор культурології Харківського національного університету ім. Каразіна, Олександр виграв конкурс від літературної агенції «Читомо» і отримав фінансування стенду на виставці від Німеччини. «Перша мета — представити Україну, як

чим і позитивним способом. У нас ізуальні книжки про українське створити розуміння того,

видавництва, які ма
й видати

для розмов із потенційними партнерами та з оптимізмом дивиться в майбутнє: «Усе, що стосується авангарду і початку 20-го століття в архітектурі — конструктивізм, Баухауз — це зрозуміла мова для німців». Для Олександра, як і для всіх інших учасників виставки, візит до Німеччини був важливим для розуміння німецького ринку та його особливостей.

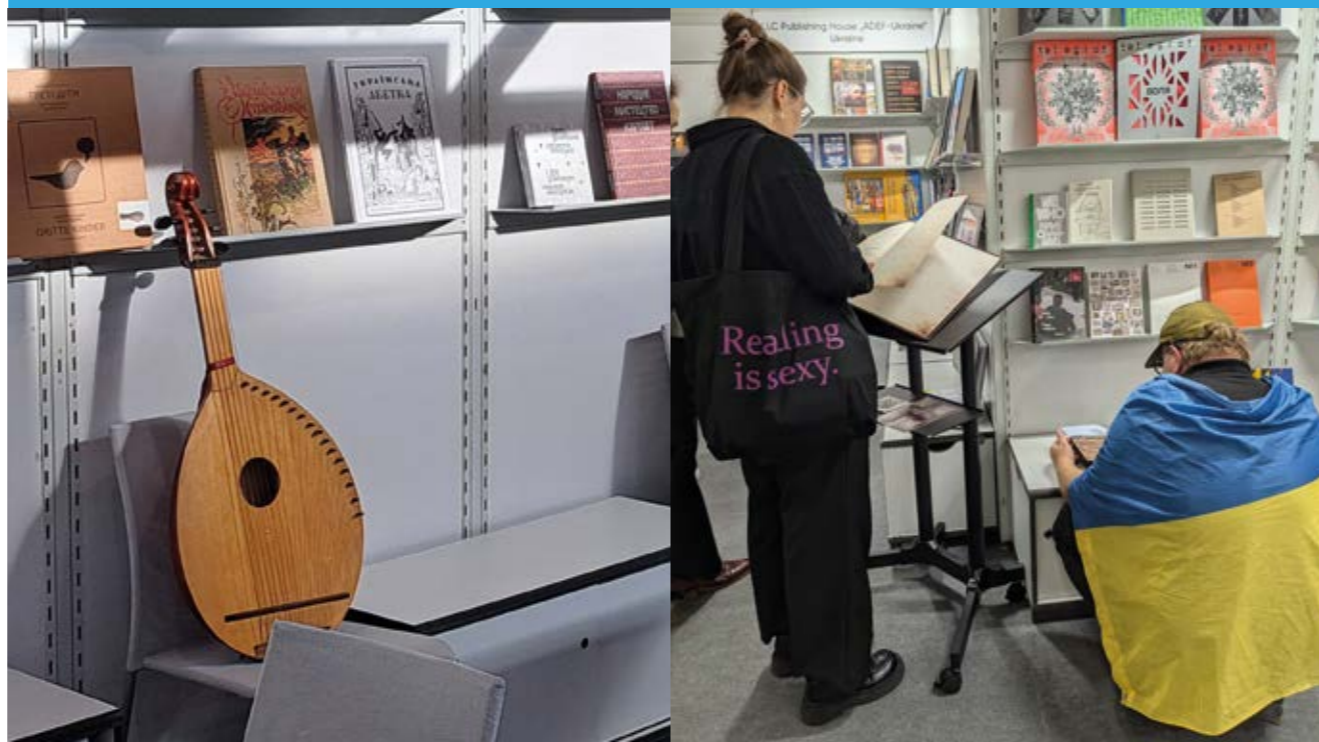
Після завершення «офіційної програми» у п'ятницю ввечері розпочинаються вихідні для широкої публіки. Справедливості заради варто сказати, що багато іноземних видавців не виявляють особливого інтересу до публічної частини й фактично просто пересиджують час, що залишився, і це насправді дуже прикро. Тим не менш, є чимало таких, хто у вихідні зосереджується на продажі книжок, адже на відміну від німецьких колег, вони не зв'язані Законом про фіксування цін. І, чесно кажучи, ніхто не хоче тягнути назад тонни книжок (буквально) — чи то в межах Європи, чи то на інший континент. Тому Франкфуртський книжковий ярмарок можна вважати своєрідною скарбницею для тих, хто шукає іншомовну літературу.

Публічна програма розрахована насамперед на німецькомовних читачів. На ярмарок може потрапити кожен — квитки для відвідувачів доступні онлайн. Однак за останні десять років ціни зросли настільки, що вихідні на Франкфуртському книжковому ярмарку можуть коштувати стільки ж, скільки невеликий велнес-вікенд. Ціни на квитки у 2025 році буде оголошено на сайті ярмарку влітку. У 2024 році ціна за два дні була тризначною.

Як уже згадувалося, німецькі видавці зв'язані цінами на книги, тому багато хто намагається запропонувати публіці додаткову вартість за допомогою сувенірів, розіграшів і читань відомих авторів. Цього року відвідувачі ярмарку мали змогу насолодитися заходами та читаннями короля німецького трилера Себастьяна Фітцека, авторки серії «Бріджертон» Джулії Квінн, цьогорічної лауреатки Премії миру німецької книжкової торгівлі Енн Епплблом, зіркового ведучого Томаса Готтшалка, комедіантки TikTok Саскії Фрьоліх та інших. Очевидно, ця стратегія є успішною, адже кількість відвідувачів залишається незмінною, незважаючи на високі ціни на вхід, а зал із відомими німецькими видавництвами

(цього року 3.0/3.1) залишається заповненим вщент, так що логістика входу й виходу потребує окремого персоналу.

Однак, якщо ви дійсно любите книги та соцмережі Instagram або TikTok, у вас є шанс бути акредитованим як Content Creator (творець контенту). Ще в травні Філіп Вестермайєр, засновник фестивалю «OMR — Online Marketing Rockstars» (найбільшого фахового заходу з онлайн-маркетингу в Німеччині), у своїй програмній промові назвав #Booktok або #Bookstagram та книжковий ринок загалом переможцем року. Члени спільноти розповідають про свій читацький досвід у своїх соціальних мережах і, таким чином, отримують як рецензійні примірники, так і акредитацію. Окрім безкоштовного входу, вони отримують безкоштовне паркування, що дозволяє заощадити близько 25–30 євро на день. Тож, якщо ви зацікавлені, ви можете почати створювати свій профіль книжкового блогера вже зараз, щоб наступного року отримати акредитацію і побачити Франкфуртський книжковий ярмарок на власні очі ■

#ЧИТАЙУКРАЇНСЬКЕ
#ЧИТАННЯ#ЛЮБЛЮЧИТАТИ
#УКРАЇНСЬКІКНИГИ
#КНИЖКИ#ЧИТАТИ
#КНИЖКОВИЙЧЕРВ'ЯК
#ЧИТАЙУКРАЇНСЬКОЮ
#ЛІТЕРАТУРА
#УКРАЇНСЬКАЛІТЕРАТУРА
#КНИГОЛЮБ
#КНИЖКОВИЙБЛОГ

Текст: Ілона Герлах

FRANKFURTER BUCHMESSE: ZWISCHEN BUSINESS UND BRIDGERTON

Text: Ilona Gerlach

In Zeiten von Internet, eBooks und Hörbüchern ist es schwer vorzustellen, dass eine Buchmesse Erfolg haben kann – sowohl aus der Sicht eines Verlags als auch aus der Sicht des Publikums. Doch die Frankfurter Buchmesse beweist das Gegenteil. Mit 115.000 Fachbesucher (Vorjahr: 105.000) aus 153 Ländern (Vorjahr: 130 Länder) und 115.000 Privatbesucher (Vorjahr: 110.000) legte sie sowohl als internationale Geschäftsmesse der Publishing- und Medienbranche wie auch als Festival des Lesens zu – und dies trotz limitierter Kartenkontingente für die beiden Wochenendtage.

Wie man den Zahlen entnehmen kann, finden auf der Buchmesse nicht nur Lesungen und Treffen mit den Lieblingsautoren statt, sondern es werden auch Lizenzen verkauft – z. B. wenn ein Buch in verschiedenen Länder vertrieben werden soll. Deswegen stehen die ersten zwei Tage bei den Ausstellern im Zeichen des Geschäftlichen. So auch für den unabhängigen Herausgeber **Oleksandr Savchuk**, der aus dem vom Krieg besonders geplagten Kharkiw nach Frankfurt kam, um herauszufinden, welche Bücher über die Ukraine dem deutschen Publikum besonders interessant sein könnten.

Oleksandr, Professor für Kulturkunde an der Nationalen Wassyl-Karasin-Universität Kharkiw, hat den Wettbewerb der Literaturagentur „Tschytomo“ gewonnen und somit eine deutsche Förderung für die Teilnahme an der Messe erhalten.

„Mein erstes Ziel war es, die Ukraine auf originelle und positive Weise hier zu vertreten. An unserem Stand präsentierten wir ein traditionelles ukrainisches Musikinstrument – die Bandura. Außerdem zeigten wir visuell ansprechende Bücher über ukrainische Kunst. Mein zweites Ziel war es natürlich, deutsche

Verlage zu finden, die ein kommerzielles Interesse daran haben, einige meiner Bücher zu übersetzen und in Deutschland herauszugeben“, erzählt Oleksandr. Der ukrainische Herausgeber lobt die Rahmenbedingungen der ersten zwei Tage für den Austausch und blickt optimistisch in die Zukunft: *„Alles, was die Avantgarde-Bewegung und den Anfang des XX. Jahrhunderts in der Architektur (Bauhaus, Konstruktivismus) betrifft, ist für die deutsche Leserschaft eine verständliche Sprache.“* Für Oleksandr war der Besuch in Deutschland essentiell, um den Markt und seine Gegebenheiten zu verstehen – bestimmt wie für alle anderen Aussteller.

Laut offiziellen Quellen meldeten das früh ausgebuchte Literary Agents & Scouts Centre (LitAg) sowie das ebenfalls stark nachgefragte Publishers Rights Centre (PRC) mit insgesamt 593 Tischen eine Rekordbelegung. Mit Rechthändler aus insgesamt 355 Agenturen und Verlagen sowie mit 38.000 Eintritten waren die beiden Arbeitszentren für den internationalen Rechthandel so frequentiert wie nie zuvor.

**#BOOKSTAGRAM #BOOKSTAGRAMDEUTSCHLAND
#BOOKTALK #BUCHBLOG #FBM #FBM2024 #LESE-
HERBST #BOOKISH #LESELIEBE #LESENMACHT-
GLÜCKLICH #BUCHBLOGGER #BOOKIESUPPORT**

Nachdem das „offizielle Programm“ am Freitagabend endet, startet das Publikumswochenende. Man muss fairerweise sagen, dass viele ausländische Verlage wenig Interesse zeigen und oft nur die verbleibende Zeit absitzen. Dennoch gibt es viele, die sich durchaus auf den Bücherverkauf fokussieren, denn sie unterliegen im Gegensatz zu den deutschen Verlagen nicht dem Buchpreisbindungsgesetz. Und ganz ehrlich: Keiner will Tonnen an Büchern zurückschleppen – egal ob innerhalb Europas oder nach Übersee. Somit ist die Frankfurter Buchmesse auch eine Art Fundgrube für alle, die fremdsprachige Literatur suchen.

Das Publikumsprogramm ist jedoch primär für die deutschsprachige Leserschaft ausgelegt. Kommen kann jeder – man kann die Besuchertickets online erwerben. In den letzten zehn Jahren sind die Preise allerdings so angestiegen, dass ein Wochenende auf der Frankfurter Buchmesse genauso viel kostet wie ein Wellness-Wochenende. Wie es 2025 aussieht, wird ab dem Sommer auf der Website der Messe bekannt gegeben. 2024 war der Preis für zwei Tage auf jeden Fall dreistellig.

Wie bereits erwähnt, sind die deutschen Verlage preislich gebunden, deswegen versuchen viele dem Publikum durch Give-Aways, Gewinnspiele vor Ort und vor allem die Lesungen der bekannten Autoren einen Mehrwert zu bieten. Dieses Jahr durften die Messegäste sich u. A. über die Events und Lesungen des deutschen Thriller-Königs Sebastian Fitzek, der Autorin der „Bridgerton“-Reihe Julia Quinn, diesjähriger Trägerin des Friedenspreises des Deutschen Buchhandels, Anne Applebaum sowie des Star-Moderators Thomas Gottschalk oder der TikTok-Comedienne Saskia Fröhlich freuen. Allem Anschein nach ist diese Strategie erfolgreich, denn die Besucherzahlen bleiben trotz hoher Eintrittspreise konstant und die Halle mit den renommierten deutschen Verlagen (dieses Jahr 3.0 / 3.1) bleibt restlos überfüllt, so dass Eintritt und Ausgang gesondert geregelt werden müssen.

Wer Bücher und soziale Medien wie Instagram oder TikTok liebt, hat außerdem die Möglichkeit, sich als Content Creator akkreditieren zu lassen. Bereits im Mai hat Philipp Westermeyer, der Gründer des Festivals „OMR – Online Marketing Rockstars“ (ist quasi die größte Online-Marketing Messe Deutschlands), in seiner Keynote das ganze Thema #Booktok bzw. #Bookstagram und den Buchmarkt generell als Gewinner des Jahres bezeichnet. Die Community-Mitglieder berichten über ihre Leseerfahrungen in ihren sozialen Medien und kommen so sowohl an die Rezensionsexemplare, als auch an die Akkreditierung. Neben dem kostenfreien Eintritt bekommt man auch eine kostenlose Parkmöglichkeit, was etwa 25 bis 30 € am Tag spart. Also, wer Interesse hat, kann sich jetzt schon mit dem Aufbau eines entsprechenden Profils beschäftigen, um nächstes Jahr die Akkreditierung zu meistern und sich selbst von der Frankfurter Buchmesse zu überzeugen ■

Солідарне партнерство

Solidaritätspartnerschaft

Stuttgart <-> Khmelnyzkyi

Партнерство солідарності Хмельницький – Штутгарт існує з весни 2023 року в чотиристоронньому альянсі разом із Дрезденом та Страсбургом. Минулого року до нас в Штутгарт завітали представники хмельницької міської адміністрації та громадянського суспільства (див. Gel[:b]lau #30). Тепер була наша черга: на початку листопада невелика делегація зі Штутгарта (Андреа Лау – Mothercenters International, Маркус Люкс – Robert Bosch Stiftung, Афіна Альбрехт – Bürgerstiftung Stuttgart) відвідала Хмельницький і познайомилася з громадянським суспільством та реаліями життя.

Завдяки своєму географічному розташуванню на перетині автомобільних і залізничних шляхів, місто Хмельницький стало одним із центральних вузлів для потоку людей, які тікали від війни. Повністю виснажені, вони зупинялися відпочити. Деякі з них потім вирушали далі, інші залишалися. За даними міської ради, у перші місяці війни місто прихистило близько 33 000 внутрішньо переміщених осіб. Зараз їх близько 16 000, і евакуаційні потяги все ще регулярно прибувають.

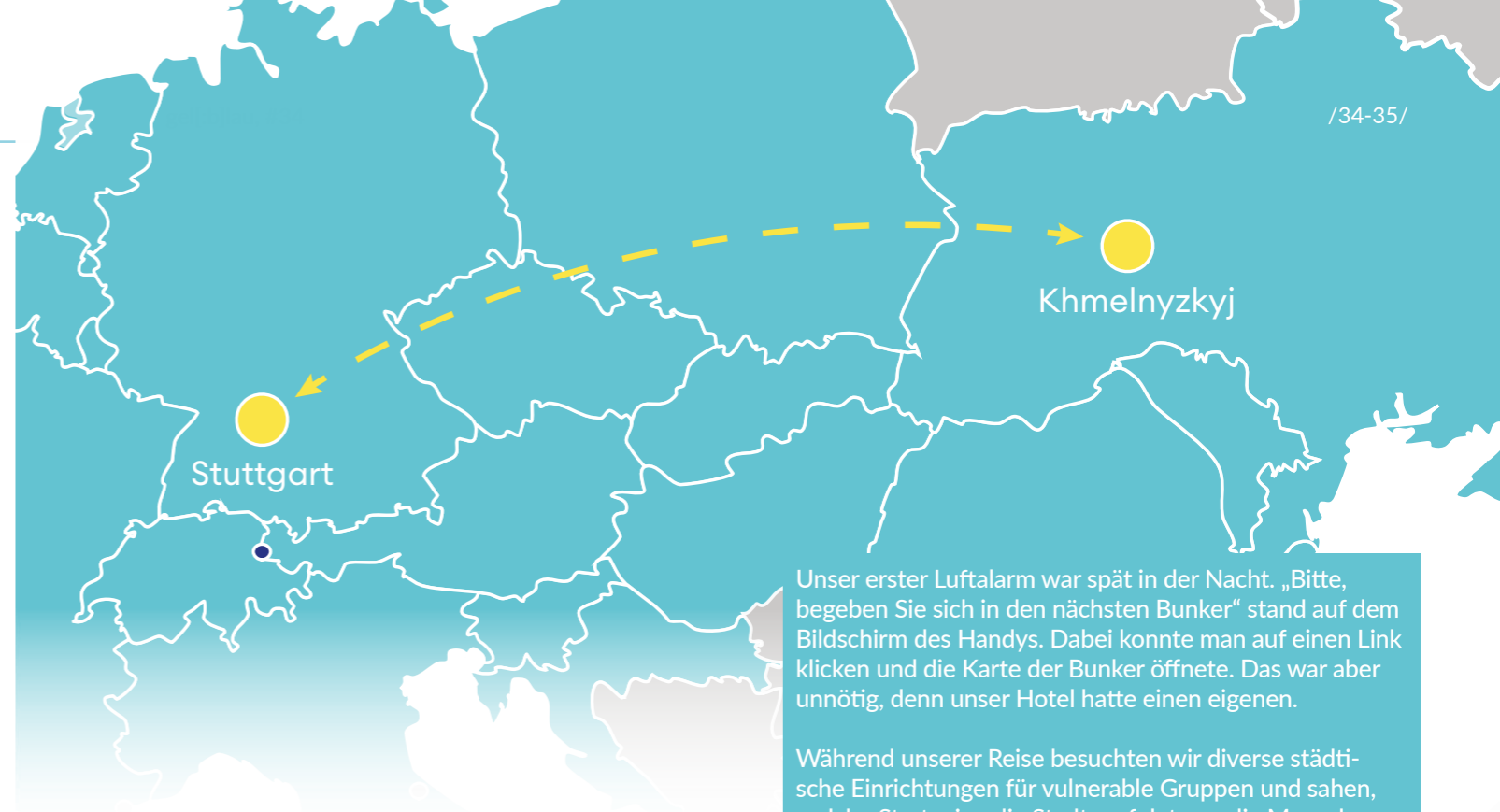
Міська адміністрація та громадянське суспільство взяли на себе безліч викликів і крок за кроком стають міцним альянсом, тому що поодиночки просто не впоратися. Одне з ключових питань – психосоціальне здоров'я людей як основа для відбудови власного життя, суспільства і, звичайно, інфраструктури в цілому. У багатьох розмовах з представниками різних організацій ми рано чи пізно стикалися з цією темою: всі надають хоча б первинну психологічну допомогу і зацікавлені в тому, щоб допомогти людям, які її потребують, так, щоб вони якомога менше потребували психіатрів та антидепресантів. До речі, залежність від антидепресантів – найпоширеніша форма залежності на сьогодні. І це не дивно: як ще можна жити в реальності війни, працювати та виконувати свої обов'язки, відправляти дітей до школи, коли регулярно лунає повітряна тривога і всім доводиться періодично сидіти в бункері, ночі постійно перериваються, а повітря заряджене страхом. Атаки відбуваються постійно, про що нагадують попереджувальні додатки та чати, які ми також активували під час подорожі.

Die Solidaritätspartnerschaft Khmelnyzkyj – Stuttgart besteht seit dem Frühling 2023 in einem Viererbündnis, gemeinsam mit Dresden und Straßburg. Über eine der Delegationsreisen der Vertreter:innen der Khmelnyzkyj-Stadtverwaltung und Zivilgesellschaft nach Stuttgart haben wir bereits in der Gel[:b]lau-Ausgabe #30 berichtet. Diesmal steht der Gegenbesuch im Fokus: Anfang November besuchte eine kleine Delegation aus Stuttgart (Andrea Laux – Mothercenters International, Markus Lux – Robert Bosch Stiftung, Afina Albrecht – Bürgerstiftung Stuttgart) Khmelnyzkyj und lernte die Zivilgesellschaft und ihre Lebensrealität kennen.

Die Stadt Khmelnyzkyj und die gleichnamige Oblast (Bundesland) wurden aufgrund ihrer geografischen Lage an einem Autobahn- und Eisenbahnknotenpunkt zu einem der zentralen Drehkreuze für den Strom der vom russischen Angriffskrieg primär aus dem Osten geflüchteten Menschen. Völlig erschöpft machten sie hier auf ihrem Fluchtweg Rast. Manche zogen nach einem kurzen Aufenthalt weiter, andere blieben. Laut der Stadtverwaltung beherbergte die Stadt in den ersten Kriegsmontaten ca. 33.000 Binnengeflüchtete. Aktuell sind es ca. 16.000, und die Evakuierungszüge rollen immer noch regelmäßig ein.

Die Stadtverwaltung und die Zivilgesellschaft haben sich der Vielzahl an Herausforderungen gestellt und entwickeln sich kontinuierlich zu einem soliden Bündnis, denn allein schafft es niemand. Eines der zentralen Themen ist die psychosoziale Gesundheit aller Menschen als Basis für den Wiederaufbau des eigenen Lebens, der Gesellschaft und natürlich der Infrastruktur insgesamt. In vielen Gesprächen mit Vertreter:innen diverser Organisationen kamen wir früher oder später auf dieses Thema zu: Alle leisten mindestens erste psychologische Hilfe und sind daran interessiert, den bedürftigen Menschen so zu helfen, dass sie möglichst keine Psychiater und Antidepressiva benötigen. Übrigens ist die Abhängigkeit von Antidepressiva die häufigste Suchtform heutzutage. Und das überrascht nicht: Wie soll man sonst in der Kriegsrealität leben, arbeiten und seinen Pflichten angehen, die Kinder in die Schule schicken, wenn der Luftalarm regelmäßig ertönt, und alle eine Pause anlegen und gemeinsam im Bunker sitzen müssen, die Nächte dauernd unterbrochen werden und die Luft mit Angst beladen ist. Die Angriffe sind permanent, darüber erinnern die Warn-Apps und -Chats, die auch wir während der Reise aktiviert hatten, um rechtzeitig informiert zu werden.

Text: Afina Albrecht

Перше повідомлення про повітряну тривогу ми отримали пізно вночі. На екрані мобільного телефону було написано: «Будь ласка, пройдіть до найближчого бомбосховища. Можна було натиснути на посилання, і відкривалася карта бункерів. Але це було зайвим, оскільки наш готель мав власний.

Unser erster Luftalarm war spät in der Nacht. „Bitte, begeben Sie sich in den nächsten Bunker“ stand auf dem Bildschirm des Handys. Dabei konnte man auf einen Link klicken und die Karte der Bunker öffnete. Das war aber unnötig, denn unser Hotel hatte einen eigenen.

Während unserer Reise besuchten wir diverse städtische Einrichtungen für vulnerable Gruppen und sahen, welche Strategien die Stadt verfolgt, um die Menschen nachhaltig zu unterstützen und den Zugang zum Stadt- leben zu ermöglichen. In einem der Flure trafen wir auf ein altes Paar aus der Oblast Kharkiw: Er, ohne Beine, saß im Rollstuhl, sie hilft. Sie hatten ihr Leben zu Hause gut arrangiert, doch das Dorf wurde vor fünf Monaten evakuiert und sie kamen mit einem Evakuationszug nach Khmelnyzkyj. Die Frau bedankte sich für das Dach über dem Kopf, fügte jedoch einen Satz hinzu, der mir in Erinnerung blieb: „Auch wenn es uns hier gut geht, wollen wir einfach nur nach Hause... Was sollen wir hier tun?“

Apropos Rollstuhl: Die Stadtverwaltung bietet den Bedürftigen einen kostenlosen Verleihservice von diversen Gegenständen an, wie z. B. Rollstühle. Wenn diese nicht mehr benötigt werden, kehren sie zurück, werden gewartet und weiter vergeben. Gerade für Rehabilitationsprozesse ist dies eine nachhaltige Idee.

Під час подорожі ми відвідали різні муніципальні об'єкти для вразливих груп людей і побачили, які стратегії реалізує місто, щоб забезпечити їм сталу підтримку і доступ до міського життя. В одному з коридорів ми зустріли літню пару з Харківської області: він, безногий, пересувається на інвалідному візку, вона йому допомагає. Вдома вони добре облаштували своє життя, але п'ять місяців тому село евакуювали, і вони приїхали до Хмельницького евакуаційним потягом. Жінка подякувала за дах над головою, але додала: «Хоч нам тут і добре, але ми хочемо назад додому... Що нам тут робити?»

До речі, про інвалідні візки: міська рада пропонує послугу безкоштовного позичання в тому числі і інвалідні візки. Коли вони більше не потрібні, їх повертають, ремонтують і видають знову. Це стала ідея, особливо для реабілітаційних процесів.

Ми також відвідали кілька неурядових організацій, які надають різні соціальні послуги або підтримують армію та фронт. Ми дізналися про різні типи дронів, побачили склади для фронту, відвідали новозбудовані бункери для місцевих жителів і почули численні історії про опір, евакуацію, окупацію та зусилля з надання допомоги. Під час війни деякі організації та простори пережили своєрідне «відродження». Ми відвідали дитячу бібліотеку, яка стала важливим місцем зустрічей у цьому районі. У таких місцях матері можуть залишити своїх дітей на короткий час, наприклад, щоб сходити за покупками.

Під час візиту ми взяли участь у трьох круглих столах – на теми психічного здоров'я, розширення прав і можливостей жінок та молодіжної роботи. В очах учасниць ми побачили сміливість, готовність, почуття відповідальності, волю і силу відстоювати інтереси суспільства та його потреби. «Нам потрібні стійкі жінки, щоб приймати та реінтегрувати ветеранів», – казали жінки. «Люди похилого віку бачать сенс у минулому, молодь дивиться у майбутнє. Молодь може змінити країну, а не дорослі. Ми повинні зробити країну привабливою для молодих людей, щоб вони поверталися додому», – зазначили представники різних молодіжних організацій.

Ми відвідали фонд громади «Барі» та Волочиську громаду. Дорогою до Волочиська ми поспілкувалися з Сергієм Яцковським з Фонду «Стабілізаційні послуги» та Тетяною Сич з Фонду «Рокада». Найбільш стійкий спосіб інтеграції людей на нових місцях – це розширення їхніх прав і можливостей, у тому числі й у політичному сенсі. Саме тому в багатьох місцях України, в тому числі і в Хмельницькому, створюються ради внутрішньо переміщених осіб. Ці дорадчі органи ведуть діалог з міською адміністрацією та представляють інтереси новоприбулих. Обидва фонди допомагають громадянському суспільству створювати такі ради.

Darüber hinaus besuchten wir mehrere Nichtregierungsorganisationen, die diverse soziale Leistungen erbringen oder den Widerstand des Landes unterstützen. Wir lernten verschiedene Drohnen-Arten kennen, sahen Lagerflächen voller Güter für die Front, besuchten neugebaute Bunker für die Einheimischen und hörten zahlreiche Geschichten über den Widerstand, Evakuierung, Besetzung und Hilfeleistungen. Während des Kriegs erleben manche Orte eine Art „Wiedergeburt“. Wir besuchten eine kleine Bibliothek, die zu einem wichtigen Treffpunkt im Quartier geworden ist. An solchen Orten können die Mütter ihre Kinder für kurze Zeit lassen, um zum Beispiel die Einkäufe zu erledigen.

Während unseres Besuchs nahmen wir drei Runde Tische teil – zu den Themen „Mentale Gesundheit“, „Frauen-Empowerment“ und „Jugendarbeit“. In den Augen der Teilnehmer:innen sahen wir Mut, Bereitschaft, Verantwortungsbewusstsein, Wille und Stärke sich für die Gesellschaft und ihre Nöte einzusetzen. „Wir brauchen resiliente Frauen, um die Veteranen aufzunehmen und zu reintegrieren“, – hieß es in der Frauenrunde. „Alte Menschen sehen Sinn in der Vergangenheit, junge Menschen schauen in die Zukunft. Die Jugendlichen können das Land verändern, nicht die Erwachsene. Wir müssen die Rückkehr in die Heimat für die Jugend attraktiv machen“, – sagten die Vertreter:innen diverser Jugendorganisationen.

An zwei Nachmittagen besuchten wir die Bürgerstiftung „Bari“ und Wolotschysk-Hromada. Auf dem Weg nach Wolotschysk sprachen wir mit Serhiy Yatskovskiy von der Stiftung „Stabilization Support Services“ und Tetyana Sych von der Rokada Stiftung. Der nachhaltigste Weg, die Menschen an neuen Orten zu integrieren, liegt im Empowerment – auch im politischen Sinne. Daher bilden sich an viele Orten in der Ukraine, darunter auch in Khmelnyzkyj, Räte der Binnengeflichtete. Diese beratenden Organe stehen im Dialog mit der Stadtverwaltung und vertreten die Interessen der Neuzugezogenen. Die beiden Stiftungen helfen der Zivilgesellschaft, solche Räte zu etablieren.

Ми дуже вдячні Хмельницькій міській адміністрації та всім її департаментам за допомогу в організації поїздки нашої делегації та за те, що зробили можливими усі заходи та візити. Ми дуже вдячні численним організаціям громадянського суспільства за відвертий обмін думками, цінну інформацію та роботу: зокрема Молодіжному центру, громадським організаціям ГО «ЗАХОДИ», «Тато-Хаб», «Пласт», «Твоє майбутнє», IPSI, «Карітас Хмельницький», «Хмельничанка», «Ветеранський хаб», «Жіночий хаб», «Гендерна рада», «Тепло рідних сердець», «Рівність в дії», «Два крила», «Захист», «Мистецька сотня „Гайдамаки“, „Територія добра Поділля“, „Червоний хрест“, „Позитивні жінки“, „Асоціація психологів та психотерапевтів“, Благодійний фонд «Стабілізаційні Суппорт Сервісез», «Рокада», «Волонтери Поділля» та багато інших ■

Wir bedanken uns bei der Khmelnyzkyj-Stadtverwaltung und all ihren Abteilungen für die Mitgestaltung unserer Delegationsreise sowie die Ermöglichung vieler Veranstaltungen und Besuche. Wir bedanken uns bei den zahlreichen zivilgesellschaftlichen Organisationen für den offenen Austausch, für die wertvollen Einblicke und ihren unermüdlichen Einsatz: darunter das Jugendzentrum, die Nichtregierungsorganisationen GO Zahody, Tato-Hub, Plast, Your Future, IPSI, Caritas Khmelnyzkyj, Khmelnytschanka, Veteran Hub, Women's Hub, Gender Rada, Herzenswärme der Einheimischen, Gleichstellung in Aktion, Zwei Flügel, Zakhyst - Union der Ehrenamtlichen, Die Künstlerische Hundert Hajdamaky, Gebiet des Guten aus Podillia, Rotes Kreuz Khmelnyzkyj, Positive Women, Verband der Psycholog:innen und Psychotherapeut:innen, Stiftungen «Stabilization Support Services», Rokada, Ehrenamtliche von Podillia und viele mehr ■

„Урожайний шлях“ – від екстреної допомоги до незалежності

Text: Markus Lux

Благодійний сільськогосподарський проєкт, започаткований у 2023 році Національною мережею розвитку місцевої філантропії у співпраці з Robert Bosch Stiftung, розвиває місцеве овочівництво та сприяє забезпеченню продовольчої безпеки в умовах війни. Проєкт спрямований на жителів сільської місцевості, які мають невеликі городи й прагнуть навчитися ефективно використовувати їх для підтримки своїх сімей. Він пропонує менторство від експертів та цільову фінансову підтримку для сільськогосподарських потреб, таких як насіння, добрива або технічне обладнання.

На пілотному етапі проєкт реалізується в п'яти громадах України: Бар, Стрий, Новояворівськ, Вознесенськ та Боярка. Фонди місцевих громад відіграють центральну роль, організовуючи конкурс для місцевих жителів. Таким чином, громадська активність значно підвищує ефективність завдяки розподілу та використанню коштів на місцевому рівні.

У місті Бар (Вінницька область) фонд громади успішно підтримав подружню пару в їхній професійній переорієнтації, фермера-овочівника в ресурсозберігаючому розвитку господарства та сім'ю, яка була змушена покинути Херсон, у процесі інтеграції в новому рідному селі.

Для досягнення стійких результатів, які виходять за рамки поодиноких покращень, важливо залучати місцевих підприємців, які працюють із громадою та закуповують її продукцію. Спільно з місцевою владою також буде розроблено програму продовольчої безпеки, яка враховуватиме потреби кожної громади та передбачатиме державну підтримку для учасників після завершення проєкту „Урожайний шлях“.

Бути сильними в громаді – це основна ідея цього проєкту. Учасники не лише проходять спільне навчання та обмінюються досвідом, а й стають сильнішими як група, представляючи свої інтереси перед компаніями та адміністрацією. Із насіння цих перших кроків може вирости новий рух, що працюватиме над справедливими екологічними та соціальними перетвореннями в процесі „зеленого“ відновлення України ■

THE HARVEST WAY THE HARVEST WAY

„The Harvest Way“ – von der Nothilfe zur Selbständigkeit

Mit einem gemeinnützigem Landwirtschaftsprojekt, das 2023 vom National Network of Local Philanthropy Development in Zusammenarbeit mit der Robert Bosch Stiftung ins Leben gerufen wurde, wird der lokale Gemüseanbau in der Ukraine gefördert und zur Ernährungssicherheit in Zeiten des Krieges beigetragen. Das Projekt „The Harvest Way“ richtet sich Menschen im ländlichen Raum, die kleine Gärten haben und lernen möchten, wie sie diese effektiv nutzen können, um ihre Familien zu unterstützen, und bietet Mentoring durch Experten und gezielte finanzielle Unterstützung für landwirtschaftliche Bedarfe wie Saatgut, Dünger oder technische Ausrüstung.

In seiner Pilotphase findet es in fünf ukrainischen Gemeinden statt: Bar, Stryj, Nowojaworiwsk, Wosnessensk und Boyarka. Eine zentrale Rolle spielen die lokalen Bürgerstiftungen, denn sie schreiben einen Wettbewerb für die lokalen Einwohner aus. Bürgergesellschaftliches Engagement wird in seiner Selbstwirksamkeit durch die lokale Vergabe und Verwendung der Mittel gleich doppelt gestärkt.

In der Gemeinde Bar (Oblast Winnyzja) werden durch die regionale Bürgerstiftung so u.a. ein Ehepaar bei seiner beruflichen Neuorientierung, eine Gemüsebäuerin bei einer ressourcenschonenden Entwicklung ihrer Landwirtschaft und eine aus Cherson geflüchtete Familie bei ihrer Integration in ihrem neuen Heimatdorf erfolgreich gefördert.

Für nachhaltige Ergebnisse, die über punktuelle Verbesserungen hinausgehen, ist es wichtig, lokale Unternehmer einzubeziehen, die mit der Gemeinschaft zusammenarbeiten und ihre Produkte kaufen. Auch soll gemeinsam mit den lokalen Behörden ein Programm zur Ernährungssicherung erarbeitet werden, das die Aspekte und Bedürfnisse jeder Gemeinde berücksichtigt und den Teilnehmern nach Abschluss von „The Harvest Way“ staatliche Unterstützung zugänglich macht.

In der Gemeinschaft stark sein – dies ist die Kernerkenntnis aus diesem Vorhaben. Die Teilnehmer werden nicht nur gemeinsam fortgebildet und tauschen Erfahrungen aus, sie sind als Gruppe auch stärker in der Vertretung ihrer Interessen gegenüber Unternehmen und Verwaltung. Aus der Saat dieser ersten Schritte kann eine neue Bewegung entstehen, die im Sinne einer gerechten ökologischen und sozialen Transformation beim Prozess der Green Recovery in der Ukraine wirkt ■

THE HARVEST WAY THE HARVEST WAY

ВОЛОЧИСЬК

НОВІ ПОЧИНАННЯ, РОЗБУДОВА ГРОМАДИ ТА ВІДДАНІСТЬ СПРАВИ – У ЧАС РУЙНУВАНЬ, ДЕГУМАНІЗАЦІЇ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА СМЕРТІ.

Під час нашої поїздки ми відвідали містечко Волочицьк, центр однойменної громади, і познайомилися з представниками міської адміністрації та Ради з питань внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Ця рада була створена за ініціативи та підтримки Фонду „Рокада“ і зараз є консультативно-дорадчим органом при міській адміністрації з питань, що стосуються ВПО. Таким чином, нові мешканці громади роблять свій внесок у розвиток муніципалітету та його процесів, а також беруть на себе відповідальність за своїх співгромадян, використовуючи свій досвід і новаторський потенціал.

Хоча рада не має повноважень ухвалювати рішення, вона значно впливає на комунікацію ключових питань і її чують в міськраді, адже всі пропозиції до цього часу були взяті до роботи.

„ДЕ НЕБЕЗПЕКА, ТАМ І ПОРЯТУНОК“ – ЦЕЙ ВИСЛІВ ФРІДРІХА ГЬОЛЬДЕРЛІНА АКТУАЛЬНИЙ І СЬОГОДНІ.

80% міської ради складають жінки. Історії цих жінок мають бути почуті. Вони надихають і виступають за майбутнє, яке варте того, щоб жити в солідарності.

„Я твердо вірю, що наша сила — в єдності, і що разом ми здатні подолати труднощі та знайти надію на краще майбутнє“.

Юлія Зіменс родом із Херсона. Вона продовжує викладати онлайн та усвідомила важливість психологічної підтримки в ці важкі часи. Пройшовши навчання у цій сфері, вона тепер допомагає своїй громаді. Разом із іншими переселенцями Юлія створила в бібліотеці простір для взаємної підтримки та обміну досвідом, де кожен може відчувати себе частиною нової спільноти.

Дарині Лавренюк 15 років. Вона приїхала до мами зі Слов'янська, навчається в ліцеї й одночасно бере участь у роботі Ради у справах ВПО як представник молоді. Дарина уважно вислуховує дітей і підлітків, доносячи їхні ідеї та проблеми до Ради.

„Діти прокидаються в жаху й лягають спати в жаху. Це глибоко зачіпає мене і мотивує брати участь у роботі. Нам потрібен прекрасний і щасливий досвід у цьому жахітті“.

„Чоловіка призвали в армію, і я залишилася сама з дітьми. Мені важко, і я дуже боюся, що орендодавець може виставити нас із дітьми на вулицю“.

Альона Герескул, 39 років, до війни жила в Одесі з чоловіком і трьома дітьми, працювала юристом. У Волочицьку вона не змогла знайти роботу, тому створила власну справу і з любов'ю вирощує курей.

Олена Макаревич виїхала з Харкова з двома синами у квітні 2022 року. Вона стала співзасновницею громадської організації „Вікторія“ і була обрана її головою.

„Більша частина моєї сім'ї зараз живе в Німеччині. Я змінила своє ставлення і вирішила підтримати свою країну, наскільки це можливо. Хочу, щоб мої діти навчилися таким цінностям, як чесність, справедливість, патріотизм, волонтерство й благодійність. Я мрію, щоб вони добре знали мови, могли подорожувати й працювати в будь-якій країні, але завжди поверталися до своєї мирної та улюбленої України“.

Усі ці люди створюють зв'язки й розвивають шляхи до єдності, яка розквітає навіть у темні часи війни й руйнувань.

„Рада у справах ВПО „Вікторія“ співпрацює з організацією „Mothercenters International Network for Empowerment e.V.“. Разом із ініціативою „Материнський центр“ у Києві, великою українською громадою в Штутгарті, Мюнхені та Дунайському регіоні вони працюють над тим, щоб навчатися одне в одного та формувати спільне майбутнє ■

WOLOTSCHYSK

NEUE ANFÄNGE, GEMEINSCHAFTSBILDUNG UND ENGAGEMENT – IN EINER ZEIT DER ZERSTÖRUNG, ENTMENSCHLICHUNG, VERTREIBUNG UND TOD

Während unserer Reise besuchten wir die Kleinstadt Wolotschysk, das Zentrum der gleichnamigen Hromada, und lernten die Vertreterinnen der Stadtverwaltung und des IDP-Rates kennen. Der Rat der Binnengeflüchteter wurde von der Rokada Stiftung initiiert und in seiner Entwicklung begleitet und dient heutzutage als beratendes Organ für die Stadtverwaltung in Fragen rund um Binnengeflüchtete. Die Neubürger:innen bringen somit ihre Kompetenzen und Innovationskraft in das Gemeindegeschehen und deren Prozesse ein, und übernehmen die Verantwortung für ihre Mitmenschen.

Auch wenn der Rat keine Entscheidungsbefugnis hat, ist er deutlich in der Kommunikation des Wesentlichen und wird vom Bürgermeister gehört, **denn bis jetzt wurden alle Vorschläge in Arbeit genommen.**

»WO ABER GEFAHR IST, WÄCHST DAS RETTENDE AUCH« HÖLDERLINS AUSSAGE TRIFFT AUCH HEUTE ZU.

Zu 80% besteht der Rat aus Frauen. Die Geschichten dieser Frauen müssen gehört werden. Sie machen Mut und stehen für eine lebenswerte Zukunft in Verbundenheit.

„Ich glaube fest daran, dass in der Einheit unsere Stärke liegt und wir gemeinsam in der Lage sind, Schwierigkeiten zu überwinden und Hoffnung auf eine bessere Zukunft zu finden.“

Julia Ziemens kommt aus Cherson, arbeitet weiterhin als Lehrerin online. Sie hat auf ihrem Weg die Bedeutung psychologischer Unterstützung erkannt und eine Ausbildung in diesem Bereich gemacht, um so ihrer Gemeinschaft zu helfen. Mit anderen Geflüchteten hat sie in der Bibliothek einen Raum für gegenseitige Unterstützung und Erfahrungsaustausch geschaffen, in dem sich jede*r als Teil einer neuen Gemeinschaft fühlen kann.

Text: **Andrea Laux**

Daryna Lavreniuk ist 15 Jahre alt und kam mit ihrer Mutter aus Slowjansk. Sie lernt am Lyzeum und nebenbei engagiert sich auch im IDP Council als Jugendsprecherin. Sie hört den Kindern und Jugendlichen gut zu und bringt ihre Ideen, aber auch ihre Sorgen in den Rat ein. Von Daryna wissen wir, wie unendlich schwer es ist neue Freundschaften zu knüpfen, zu vertrauen und sich wieder als Teil einer Gemeinschaft zu fühlen und gleichzeitig die Schule trotz der vielen Unterbrechungen durch den Bombenalarm zu bewältigen.

„Kinder wachen im Schrecken auf und gehen im Schrecken schlafen, das berührt mich tief und motiviert mich, mich zu engagieren. Wir brauchen schöne und beglückende Erlebnisse in all dem Schrecken.“

„Mein Mann wurde zu den Streitkräften eingezogen, und ich blieb mit meinen Kindern allein. Es ist schwer und ich mache mir große Sorgen, dass unser Vermieter mich und meine Kinder auf die Straße setzt.“

Aliona Hereskul ist 39 Jahre alt. Vor dem Krieg lebte sie mit ihrem Mann und drei Kindern in Odesa und arbeitete als Anwältin. In Wolotschysk konnte sie keine Arbeit finden, also hat sie sich selbstständig gemacht – und züchtet mit Liebe Hühner.

Olena Makarevych verließ Kharkiv mit ihren zwei Söhnen im April 2022. Die Mitbegründerin der NRO „Victoria IDP Affairs Council“ wurde auch zur Vorsitzenden des Rates gewählt.

„Der Großteil meiner Familie lebt jetzt in Deutschland, ich habe mich anders entschieden und möchte mein Land vor Ort so unterstützen, wie ich es kann. Ich möchte, dass meine Kinder Dinge wie Aufrichtigkeit, Gerechtigkeit, Patriotismus, Freiwilligkeit und Wohltätigkeit lernen. Ich träume davon, dass meine Kinder gut die Sprachen beherrschen, frei reisen und in jedem Land arbeiten können, aber immer in ihre friedliche und geliebte Ukraine zurückkehren.“

Sie alle schaffen Verbundenheit und entwickeln Wege des Miteinander, ein Erblühen in den dunklen Zeiten von Krieg und Zerstörung.

„Victoria IDP Affairs Council“ hat sich mit „Mothercenters International Network for Empowerment e.V.“ vernetzt. Gemeinsam mit der Mütterzentrumsinitiative in Kyjiw, der großen ukrainischen Community in Stuttgart, München und dem Donauraum wollen wir von- und miteinander lernen und die Zukunft gestalten ■

ВЕТЕРАНІЦИВІЛЬНІ «ПЕТРОС»

Halyna Koman

З 2023 року в Івано-Франківську діє проєкт із реабілітації військових «Петрос», який заснували подружжя Наталя та Ярема Стецики та їхня подруга Наталка Найда. Почалося все з виготовлення футболок в пам'ять про сина Стециків Юрка – молодшого сержанта 102 бригади.

Про зародження ідеї розповідає Наталка Найда, співзасновниця проєкту.

„Колись син моїх друзів Юрко Стецик працював у моїй майстерні «Буквиця». З початком повномасштабного вторгнення він пішов на війну. 28 грудня 2022 року Юрко загинув, офіційно вважається зниклим безвісти. Якось його мама Наталка знайшла в Юрковому записнику вислів **«Люди вилазять з густішого»**. І у нас виникла ідея надрукувати ці слова на футболках. Спочатку ми виготовляли такі речі лише для друзів та близьких. Згодом люди почали цікавитися футболками, тож ми вирішили виготовляти їх у більшій кількості, але не як бізнес, а з іншою метою. По-перше, щоб зберегти пам'ять про Юрка. По-друге, було бажання зробити якусь добру справу.

Оскільки в лікарнях була потреба в адаптивному одязі для поранених військових, ми вирішили виручені кошти з продажу футболок спрямувати саме на це. Відшиваємо адаптивний одяг у Framiore й безкоштовно передаємо його у лікарні для військових, які проходять реабілітацію. Також відкрили рахунок у Монобанку, через який збираємо кошти. Звичайно, що сума за місяць може бути різною: від 30 тис. грн до 150 тис. грн на місяць, у середньому – 70–80 тис. грн. Нещодавно, наприклад, передали речі до Харківської лікарні».

Наталко, а як зародилась ідея проводити воркшопи, майстер-класи для військових, які проходять лікування?

Коли я особисто почала привозити цей одяг хлопцям у лікарні ми спілкувались і виявилось, що при тривалому перебуванні в лікувальних закладах у них немає якихось цікавих занять. Одна річ, коли вже військові перебувають на реабілітації і виконують певні фізичні навантаження згідно рекомендацій лікарів. А коли ти ще «урагентний», то по суті лежиш і все. Я на той час займалася стрільбою з лука із Катєю Дубровіною. Тоді виникла ідея

приїжджати до хлопців в лікарні і разом з ними стріляти. А пізніше спробували приїжджати в лікарні і робити воркшопи, майстер-класи від моєї майстерні Shufliа. В ході різноманітних майстер-класів ветерани виконують роботи із випалювання по дереву, з обробки шкіри, з ліпки із глини, виготовляють шеврони з декоративної штукатурки, знайомляться з основами ювелірного мистецтва. Також проводимо воркшопи по фото та відеозйомці, по 3D-моделюванні. Ми адаптуємо заняття під потреби учасників, щоб вони себе почували комфортно.

І якось так воно все закрутилось. Ми відкрили на Промприладі простір «ветераницивільні Петрос», який є продовженням проєкту «Петрос». Реалізуємо цей проєкт у партнерстві із ГО «Тепле місто». При наявності цього простору, ми все одно вважаємо, що візити до військових у лікарні – це дуже важливий прояв підтримки для них. В ході спілкування вибудовується певна довіра. Цей простір ми називаємо «військові-ветерани-цивільні». Тому що, насправді, шлях ветерана розпочинається ще з рекрутингу, з початку військової служби. Важливо, щоб ті, хто зараз воює, знали, що про них потурбуються, коли вони повернуться. В Україні є чимало таких організацій, які вже опікуються долею військових, їхніх рідних.

І вся наша тусовка: Аліна, Катя, Олег, Ярема, Наталка – ми всі отримуємо задоволення від того, що робимо. Хоча часто організуємо якісь виїзні тусовки, проте, зараз ми переходимо у більш системнішу роботу.

Також ми проводимо різноманітні воркшопи, курси перекваліфікації. У подальшому плануємо працювати із бізнесами, які готові працевлаштовувати ветеранів. Ми досліджуємо ринок праці, щоб зрозуміти на які спеціальності варто перекваліфікуватися. Загалом можна виокремити три головних вектори роботи ініціативи «Петрос»: проведення воркшопів, курсів перекваліфікації із подальшою можливістю працевлаштування, розвиток адаптивного спорту.

Розкажи, будь ласка, про ваші кроки на шляху до розвитку адаптивного спорту для ветеранів.

Крім того, що організуємо різноманітну ремісничу терапію, ми збираємо кошти на відповідне обладнання для шкіл, які будуть готові займатись із ветеранами: з хлопцями та дівчатами із інвалідністю. При організації тих чи інших заходів, ми керуємось загальновідомим правилом: «Нічого для нас без нас».

Тому ми постійно працюємо у діалозі з ветеранами, залучаємо до робочих зустрічей, аналізуємо їхні потреби, пропозиції. Від цього і формується відповідний результат нашої діяльності.

У просторі «ветераницивільні ПЕТРОС» відбуваються різноманітні тематичні зустрічі (вечір із представниками 13 бригади Національної гвардії України «Хартія» Сергієм Жаданом та Вахтангом Кіпіані, лекція для ветеранів «Як та навіщо шукати свої заняття»). Проходять безоплатні консультації з фандрейзingu та фінансів для ветеранів та ветеранських організацій. Окрім цього, спільно із «Центром розвитку міста та рекреації» та ГО «Тепле місто» ініціатива «ветераницивільні ПЕТРОС» кілька місяців працювала над створенням майданчику, який розташований біля міського озера в Івано-Франківську. Це простір для відпочинку військових, ветеранів та цивільних. Незабаром там облаштують шафи для зберігання речей для настільних ігор, бадмінтону, риболовлі.

Простір «Ветераницивільні ПЕТРОС» — це платформа для діалогу, об'єднання, відновлення та самореалізації. Зустрічі, які проводять у цьому просторі об'єднують суспільство задля реалізації неймовірних проєктів для ветеранів

Instagram petros.ua

DAS REHABILITATIONS-PROJEKT „PETROS“ IN IWANO-FRANKIWSK

Aus dem Ukrainischen von Olena Lusanova

Seit 2023 gibt es in Iwano-Frankiwsk das militärische Rehabilitationsprojekt „Petros“, ins Leben gerufen von Natalia und Yarema Stetsyk gemeinsam mit ihrer Freundin Natalka Naida. Alles begann mit der Herstellung von T-Shirts zum Gedenken an den Sohn der Stetsyks, Yuriy, einen Unteroffizier.

Natalka Naida, die Mitbegründerin von „Petros“, berichtet über die Entstehung und die Motivation hinter ihrer Initiative:

„Yurko Stetsyk, der Sohn meiner Freunde, hat damals bei mir in der Werkstatt gearbeitet. Mit Beginn der Invasion meldete er sich zum Militärdienst.

Fotoquelle: Natalka Naida

Am 28. Dezember 2022 fiel Yurko im Krieg. Offiziell wurde er zunächst als vermisst gemeldet. Eines Tages entdeckte seine Mutter in Yurkos Notizbuch den Satz: „Die Leute kommen aus dem schlimmeren Schlamassel raus.“ Dieser Satz inspirierte sie zu einer besonderen Idee – das auf T-Shirts zu drucken. Anfangs stellten wir die T-Shirts nur für Freunde und Familie her. Doch schon bald fragten immer mehr Menschen danach und wollten selbst eines haben.

Also beschlossen wir, weitere T-Shirts herzustellen – jedoch nicht als kommerzielles Projekt, sondern mit einem höheren Ziel: Erstens die Erinnerung an Yuriy zu bewahren, zweitens um etwas Gutes zu tun. Da Krankenhäuser dringend spezielle Kleidung für verletzte Soldaten benötigten, entschieden wir, den Erlös aus dem Verkauf der T-Shirts für diesen Zweck einzusetzen. Wir begannen, spezielle Kleidung für die Rehabilitation von Soldaten zu nähen und kostenlos an Krankenhäuser zu liefern. Später eröffneten wir ein Spendenkonto, um die Produktion zu unterstützen. Mit diesen Mitteln produzieren wir Kleidung für verletzte Soldaten, die wir an verschiedene Krankenhäuser schicken. Zuletzt lieferten wir sie an das Krankenhaus in Kharkiw.

Als ich begann, den Soldaten in den Krankenhäusern unsere Kleidung zu bringen, kamen wir ins Gespräch. Dabei stellte sich heraus, dass sie während ihrer langen Aufenthalte kaum interessante Aktivitäten hatten. Es ist etwas anderes, wenn sie bereits in der Rehabilitation sind und gezielte körperliche Übungen gemäß ärztlicher Empfehlungen durchführen. Aber wenn man noch in der akuten Phase ist, liegt man einfach nur da – und das war's. Zu dieser Zeit trainierte ich selbst Bogenschießen. So entstand die Idee, die Soldaten im Krankenhaus zu besuchen und mit ihnen Bogenschießen auszuprobieren.

Diese Erfahrung inspirierte uns, weiterzugehen: Wir begannen, Workshops und Meisterkurse anzubieten – zunächst in meiner Werkstatt. Heute umfassen die Workshops eine Vielzahl von Aktivitäten: Holzbrandkunst, Lederverarbeitung, Tonmodellierung, die Herstellung von Chevrons aus dekorativem Gips sowie die Grundlagen der Schmuckherstellung. Darüber hinaus bieten wir Kurse in Foto- und Videografie sowie 3D-Modellierung an. Unser Ziel ist es, die Kurse individuell auf die Bedürfnisse und Fähigkeiten der Teilnehmer abzustimmen, damit sich alle wohlfühlen und die Aktivitäten genießen können.

So nahm alles seinen Lauf. Wir eröffneten einen neuen Raum. Aber wir sind weiterhin der Überzeugung, dass Besuche bei Soldaten in Krankenhäusern eine essentielle Form der Unterstützung sind. Durch die Gespräche entsteht eine besondere Vertrauensbasis. Den Raum nennen wir „Militär – Veteranen – Zivilisten“, da der Weg eines Veteranen tatsächlich bereits mit der Rekrutierung und dem Beginn des Militärdienstes beginnt. Es ist wichtig, dass diejenigen, die jetzt an der Front kämpfen, wissen, dass sich jemand um sie nach der Rückkehr kümmern wird.

Wir organisieren auch verschiedene Workshops und Umschulungskurse. Zukünftig planen wir, mit Unternehmen zusammenzuarbeiten, die bereit sind, Veteranen einzustellen. Dafür analysieren wir den Arbeitsmarkt, um herauszufinden, welche Berufe und Qualifikationen besonders gefragt sind.

Neben der Organisation von handwerklicher Therapie arbeiten wir aktiv an der Entwicklung des adaptiven Sports für Militärangehörige. Kürzlich konnten wir eine große Spendenaktion abschließen. Die gesammelten Mittel werden wir in spezielles Equipment für Einrichtungen investieren, die bereit sind, mit Veteranen zu arbeiten, einschließlich Männern und Frauen mit Behinderungen.

Bei der Organisation unserer Veranstaltungen halten wir uns an das bekannte Prinzip: 'Nichts über uns ohne uns.' Deshalb stehen wir in ständigem Dialog mit Veteranen, beziehen sie in Arbeitsbesprechungen ein und analysieren ihre Bedürfnisse und Vorschläge. Auf dieser Grundlage gestalten wir unsere Aktivitäten und erzielen so die besten Ergebnisse“ ■

За лаштунками успіху: Як побудувати бізнес в Німеччині з нуля та почати жити знову

Яскравий сонячний полудень у штутгартському кафе. Навпроти мене молодий хлопець із відкритою посмішкою і, без сумніву, творчої професії. Він виглядає настільки органічно в цьому середовищі, ніби все його життя пройшло серед мистецької спільноти Штутгарта. Це Марк Гаппель. Йому 29 років, він із Харкова. Трохи більше двох років тому безкінечні руйнівні бомбардування змусили його залишити рідне місто та минуле життя і переїхати до Штутгарта.

Сьогодні він керівник власної танцювальної студії, який зумів за короткий час побудувати з нуля своє нове життя в Німеччині. І тому сьогодні ми поговоримо з Марком про те, як це можливо. Це історія про силу духу, працелюбність і готовність змінювати своє життя.

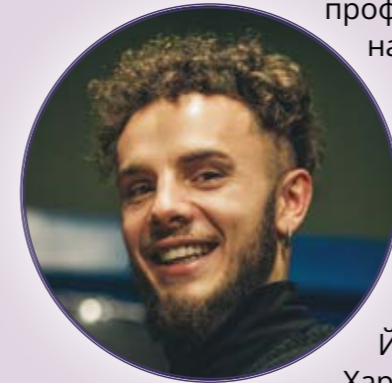
Для початку, розкажи трохи, чим саме ти займався в Україні?

В Україні я працював у танцювальному колективі та відкрив власну танцювальну студію.

Це був надзвичайно цінний досвід, який навчив мене не лише розвивати творчі здібності, а й брати на себе відповідальність за команду. Цей етап підготував мене до переїзду в Німеччину, давши розуміння, що потрібно йти до своєї мети, незважаючи на перешкоди.

Ти пам'ятаєш свій перший день у Німеччині? Яким він був? Які були твої перші враження та думки?

Я приїхав до Німеччини 13 травня 2022 року. Це був день, коли почалася нова сторінка в моєму житті. Перші враження були змішаними: одна справа — приїхати в гості, інша — переїхати назавжди. Перше, що кинулося в очі, — це турбота та підтримка: привітні люди, доступні курси, соціальні структури. Здавалося, що Німеччина — ідеальна країна для життя. Але досить швидко я зрозумів, що за цим зовнішнім комфортом стоять численні труднощі, які потребують терпіння й адаптації.

Які саме це були труднощі?

Найскладнішим для мене був мовний бар'єр. Звісно, багато людей тут розуміють англійську, але для інтеграції та побудови кар'єри необхідна саме німецька. Ще однією складністю стало упереджене ставлення до роботи самозайнятих. І, звісно, бюрократія: розібратися з документами та вимогами було дуже важко, адже чітких інструкцій часто не давали.

Коли я розповідав, що планую відкривати танцювальну студію, багато хто переконував, що це неможливо. Цьому було досить важко протистояти, особливо враховуючи, що я сам у цьому середовищі був новачком. Але водночас це мотивувало мене і звучало як виклик.

Тепер до найцікавішого. ЯК ЦЕ ЗРОБИТИ? Які кроки ти б виділив для тих, хто хоче відкрити власний бізнес у Німеччині?

Якщо відразу перейти до конкретики, то я б виділив наступні кроки:

1. Вивчення можливостей

Я розпочав із занурення в творче життя Штутгарта. Спочатку працював на волонтерських засадах, щоб зрозуміти, які можливості існують для вільних митців і творчих ініціатив.

2. Пошук приміщення

Отримавши загальне уявлення про роботу індустрії, я почав шукати приміщення, яке б відповідало специфічним вимогам для танцювальної студії.

3. Створення онлайн-присутності

Водночас я запустив сторінки у соціальних мережах та продумав структуру подання інформації: від рекламного ролика до опису курсів. Мета полягала в тому, щоб потенційні учні одразу розуміли, що я пропоную, для кого підходять заняття, де вони проходять і яка їхня вартість.

4. Реєстрація самозайнятості

Наступним кроком стала реєстрація самозайнятості в податковій службі (Finanzamt). Я заявив про свою діяльність як педагога та викладача танців. Насправді це виявилось набагато простіше, ніж могло здаватися. Через сайт податкової служби я просто забронював «термін». Під час бесіди розповів про свою мету й те, як планую все організувати: що я педагог танцю, хочу знайти приміщення, відкрити власну студію та проводити танцювальні курси.

Оскільки мій план діяльності було віднесено до категорії «вільних професій» (Freiberufler), мені не потрібно було приносити додаткові документи, перекладені дипломи чи щось подібне.

Я хотів почати працювати того ж дня. У цьому бажанні мені, на щастя, також пішли назустріч. Мене попросили письмово викласти свою ідею та план створення танцювальної студії. Мій письмовий запит зареєстрували і порекомендували через сайт Elster подати заявку на отримання податкового номера.

5. Отримання податкового номера

Для цього я зареєструвався на порталі Elster, де заповнив усі необхідні документи. Дуже рекомендую робити це за допомогою податкового консультанта (Steuerberater), щоб уникнути помилок. Саме так зробив я. Послуги консультанта мають цілком доступну ціну, при цьому дозволяють зберегти багато часу й нервів.

6. Запуск курсів

Після завершення всіх формальностей і підписання договору з орендодавцем я запустив свій перший курс. Це був повністю самостійний проект без підтримки міста, реалізований на позикові кошти. На початку в мене було лише: ідея, тренування, віра в успіх і бажання створити студію як дім для творчих людей.

7. Масштабування і плани

Сьогодні я активно розвиваю студію і прагну втілити в життя проект «Дім Творчості» — унікального простору для дітей, молоді та дорослих.

Моя мета — створити місце, доступне 24/7, яке об'єднує різні види мистецтва, надихає на спільні проекти і стає точкою зростання для всіх, хто хоче самореалізуватися. Це не просто студія, а екосистема, де творчість стає частиною повсякденного життя і допомагає кожному знайти своє щастя і місце у світі.

Ну а якщо звернутись до більш абстрактного та особистого, які чинники, на твій погляд, є визначальними для успіху?

- **Віра в себе.** Без цього жоден із вище згаданих кроків не матиме сенсу чи не принесе бажаного результату.
- **Наставництво.** Варто знайти людей, які працюють у вашій сфері, і навчатися у них чи за потреби звертатись за порадою.
- **Наполегливість.** Не бійтеся помилок, вони лише роблять вас сильнішими.

Що б ти сказав самому собі в перший день у Німеччині?

Я би дав собі ці п'ять порад:

- **Почни з вивчення мови.** Це відкриє всі двері.
- **Не розраховуй на привілеї.** Тут усе залежить лише від твоєї праці.
- **Не бійся того, що життя здаватиметься занадто підпорядкованим правилам та обмеженням.** Згодом ти знайдеш баланс.
- **Будь готовий вчитися, проявляти гнучкість.** У Німеччині є свої правила, і треба бути готовим до адаптації
- **Будь терплячим і працьовитим.** Відмова — це лише стимул рухатися далі.

Ця історія одна з багатьох. І вона про те, що все в наших руках. Про те, що шлях подолає той, хто іде. І як би там не було, у вас все ще є найголовніше – ви ■

Авторка: Наталія Хойслер

Hinter den Kulissen des Erfolgs: Wie man in Deutschland ein Unternehmen von Grund auf aufbaut und ein neues Leben beginnt

Text: Nataliia Häusler

Ein strahlender, sonniger Nachmittag in einem Stuttgarter Café. Mir gegenüber sitzt ein junger Mann mit einem offenen Lächeln und

einem unverkennbaren kreativen Flair. Er fügt sich so harmonisch ein, als hätte er sein ganzes Leben in der Kunstszene Stuttgarts verbracht.

Er heißt Mark Gappel. Mark ist 29 Jahre alt, stammt aus Kharkiw und musste vor etwas mehr als zwei Jahren aufgrund verheerender Bombardierungen seine Heimatstadt und sein bisheriges Leben hinter sich lassen.

Heute leitet er sein eigenes Tanzstudio in Stuttgart, wo er Zuflucht gefunden hat, und hat es geschafft, in kürzester Zeit ein neues Leben in Deutschland aufzubauen. Heute sprechen wir mit Mark darüber, wie er das scheinbar Unmögliche möglich gemacht hat. Es ist eine Geschichte von Resilienz, harter Arbeit und der Bereitschaft, alles zu ändern.

Was hast Du vor Deinem Umzug nach Deutschland gemacht?

In der Ukraine war ich Mitglied einer Tanzgruppe und leitete bereits mein eigenes Tanzstudio. Das war eine unglaublich wertvolle Erfahrung. Sie hat mich nicht nur künstlerisch weitergebracht, sondern auch gelehrt, Verantwortung für ein Team zu übernehmen. Das hat mich perfekt auf den Neuanfang in Deutschland

vorbereitet und mir gezeigt, dass man trotz aller Hindernisse seine Ziele erreichen kann.

Erinnerst Du Dich an deinen ersten Tag in Deutschland? Welche Eindrücke hattest Du?

Ich kam am 13. Mai 2022 an – ein Tag, der eine neue Seite in meinem Leben aufschlug. Die ersten Eindrücke waren gemischt. Das ist ein großer Unterschied: Ein Land als Tourist zu besuchen oder dort dauerhaft zu leben. Was mich sofort beeindruckte, war die Unterstützung: freundliche Menschen, zugängliche Kurse, soziale Strukturen. Es fühlte sich fast wie das perfekte Land zum Leben an. Doch bald erkannte ich, dass hinter diesem Komfort viele Herausforderungen liegen, die Geduld und Anpassungsfähigkeit erforderten.

Was waren die größten Herausforderungen, mit denen Du zu kämpfen hattest?

Die größte Hürde war die Sprache. Viele Menschen hier sprechen Englisch, aber für die Integration und den beruflichen Erfolg ist Deutsch unerlässlich.

Ein weiterer Stolperstein war natürlich die Bürokratie: Sich in den Unterlagen und Anforderungen zurechtzufinden, war extrem schwierig, besonders ohne klare Anleitungen.

Als ich von meinen Plänen erzählte, ein Tanzstudio zu eröffnen, sagten viele, es sei unmöglich. Das hat mich aber nicht entmutigt, sondern enorm motiviert.

Und jetzt das Spannendste: Wie hast Du es eigentlich geschafft, hier selbstständig zu werden? Welche konkreten Schritte würdest Du hervorheben?

Es gibt einige klare Schritte, die ich empfehlen würde:

1. Möglichkeiten erkunden.

Ich begann, mich in der Stuttgarter Kreativszene zu engagieren. Zunächst arbeitete ich ehrenamtlich, um die Möglichkeiten für Künstler und kreative Projekte kennenzulernen.

2. Einen passenden Raum finden.

Nachdem ich die Branche besser verstanden hatte, suchte ich nach einem Raum, der den spezifischen Anforderungen eines Tanzstudios entsprach.

3. Online-Präsenz aufbauen.

Parallel dazu richtete ich Accounts in den sozialen Medien ein und plante die Struktur deren Inhalte – von Werbevideos bis hin zu Kursbeschreibungen. Mein Ziel war es, potenziellen Schülern klar darüber zu informieren, was ich anbiete und für wen die Kurse geeignet sind.

4. Selbstständigkeit anmelden.

Der nächste Schritt war die Anmeldung meiner Tätigkeit als Tanzlehrer beim Gewerbeamt, Beantragung der Steuernummer über das Elster-Portal beim Finanzamt.

In Wirklichkeit ist es viel einfacher, als es sich anhört. Ich habe einfach über die Website des Finanzamtes einen Termin vereinbart. Während des Gesprächs habe ich von meinem Vorhaben erzählt und erklärt, wie ich alles organisieren möchte. Das heißt, ich bin Tanzlehrer, möchte einen Raum finden, mein Studio eröffnen und Tanzkurse anbieten. Da mein Geschäftsplan als „Freiberufler“ eingestuft wurde, war es nicht notwendig, zusätzliche Dokumente, übersetzte Zeugnisse oder Ähnliches vorzulegen.

Ich wollte noch am selben Tag mit der Arbeit beginnen. Glücklicherweise kam man mir mit diesem Wunsch entgegen und bat mich lediglich, mein Vorhaben und meinen Plan, ein eigenes Tanzstudio zu gründen, schriftlich darzulegen. Mein schriftlicher Antrag wurde registriert und ich wurde aufgefordert, über die Elster-Website eine Steuernummer zu beantragen. Für diese Aufgabe würde ich Ihnen empfehlen, einen Steuerberater zu finden. Der Preis für seine Dienstleistungen ist durchaus moderat, doch gleichzeitig können Sie damit sehr viel Zeit und Nerven sparen.

5. Kurse starten.

Nachdem alle Formalitäten erledigt waren, begann ich mit meinem ersten Kurs. Es war ein völlig selbstfinanziertes Projekt. Ich hatte nichts außer einer Idee, meiner Tanz- und Trainingserfahrung, dem Glauben an den Erfolg und dem Wunsch, ein kreatives Zuhause zu schaffen.

6. Wachstum und Visionen

Heute arbeite ich an der Weiterentwicklung meiner Tanzschule und an einem Projekt namens „Haus der Kreativität“ – einem Raum für Kinder, Jugendliche und Erwachsene.

Was sind deiner Meinung nach die entscheidenden Faktoren für den Erfolg?

Drei Dinge sind essentiell:

- **Glaube an dich selbst.** Ohne diesen Antrieb sind alle weiteren Schritte sinnlos.
- **Mentoren.** Lerne von Menschen in deiner Branche und scheue dich nicht, um Rat zu fragen.
- **Ausdauer.** Fehler machen dich stärker – scheue dich nicht davor.

Wenn Du auf deinen ersten Tag in Deutschland zurückblickst, was würdest Du Deinem damaligen Ich raten?

Ich würde mir selbst fünf Ratschläge geben:

- **Lerne die Sprache** – das ist der Schlüssel zu allen Türen.
- **Verlasse dich nicht auf Privilegien,** sondern auf deine eigene Leistung. Nur was du tatsächlich kannst, zählt.
- **Hab keine Angst vor „zu vielen Regeln“.** Mit der Zeit wirst du dich an alle neuen Regeln gewöhnen.
- **Sei lernbereit und flexibel.** Integration ist der Schlüssel.
- **Sei geduldig und arbeite hart.** Rückschläge sind nur ein Ansporn, weiterzumachen.

Der Weg entsteht beim Gehen. Und Marks Geschichte beweist es einmal mehr. Die Grenze des Unmöglichen bestimmst nur du selbst, das Ausmaß deines Selbstvertrauens und deiner Bereitschaft, deinen Traum niemals aufzugeben

АБЕТКА РУТЕНІА

ПИШІТЬ „РУТЕНІЄЮ“ ТА ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ!

Цього року на міжнародній книжковій виставці у Франкфурті я вперше дізналася про шрифт «Рутенія» Василя Яковича Чебаника, який на українському стенді презентувало видавництво «АДЕФ-книга». Надзвичайно красиві, наповнені змістом літери «Рутенії», абсолютно відповідають духу українства.

АВТОРКА ЄВІЛАНА БАЛАГЪЛА

Головна редакторка «АДЕФ-Україна» Катерина Пащенко

Хто такі рутени?

На першій морській карті Ангеліно Дульсера (1325-1339 рр.) і третій карті Середземного та Чорного морів (1339 р.) є написи RUTHENIAM та RUTHENIA (біля витоків Дніпра). У європейських рукописах XI століття назва Рутенія згадується у зв'язку з Галицько-Волинською Руссю. Тоді населення заходу нинішньої України — Волині, Галичини та Закарпаття — називалося русинами (латинською *Ruthenus*, мн. *Rutheni*), а місце їхнього проживання — Ruthenia.

Цікаво, що німецько-український словник, виданий у 1912 році в Чернівцях, мав заголовок: Deutsch-ukrainisches (-ruthenisches) Wörterbuch, а у виданому у Вісбадені (1962 р.) словнику Der Sprachbrockhaus було зазначено: «*der Rutene, Ruthene, n/n Ukrainer (українець)*».

Термін Ruthenie в значенні «українці», «Україна», є у французьких, англійських та американських словниках. В Енциклопедії українознавства підкреслюється, що наприкінці XIX – на початку XX століття назви «рутени, рутенський» (нім. *Ruthenen*, фр. *Ruthenes* і англ. *Ruthenians*) використовували для того, щоб відрізнити термін «русини, руський» від «росіяни, російський».

Василь Чебаник

Василь Якович Чебаник – видатна постать, про яку можна говорити довго. Український художник-графік, книжковий ілюстратор, педагог, член НСХУ, професор (1980 р.), завідувач кафедри графічного дизайну КДАДПМД імені М. Бойчука, член-кореспондент НАМ України, почесний доктор НаУКМА. У 2019 році Василь Якович отримав Шевченківську премію за проєкт «Графіка Української мови». Завдяки його роботі відроджені шрифти надали церемоніальним примірникам Конституції України, починаючи з середини 1990-х років, чіткі ознаки української ідентичності.

Пересопницьке Євангеліє (факсимільне видання видавництва «АДЕФ-Україна») на національному стенді на Франкфуртському книжковому ярмарку

Абетка «Рутенія» – графіка української мови

Ідея шрифту «Рутенія» виникла під час зустрічі Василя Чебаника у Лейпцигу в 1971 році з ректором Вищої школи графіки та книжкового мистецтва Альбертом Капром, який поцікавився, чому українці не розвивають свою абетку. Пізніше Василь Чебаник дізнався, що в «Книзі абеток всіх народів і всіх віків» (1880 р.) Карла Фаульманна окремо від «російської» представлена «рутенська» абетка, що стало початком його пошуків.

Шрифти «Рутенія» — загальна назва шрифтів та шрифтових гарнітур для української абетки, створених у 2000—2024 рр. професором Василем Чебаником на основі звичаїв руської доби та козацьких скорописів у рамках проєкту «Графіка української мови».

Чебаник зазначає: «Кожна суверенна держава має свої конституційні символи: прапор, державний герб і мову. А кожна державна мова складається з двох частин: мелодії та її візуальної частини — історичної абетки».

Українська абетка існує ще з часів Русі-України, що за тисячу років до сьогодення. Цією абеткою на Русі були надруковані такі шедеври, як Остромирове Євангеліє (1056–1057 рр.) та Пересопницьке Євангеліє XVI сторіччя. Сучасна абетка російської мови, напівлатинська за формою, була створена у 1708 році за наказом московського царя Петра I. З 1721 року цією абеткою користується вся російська імперія, зокрема й територія окупованої Русі-України.

На російських телеканалах повторюють як мантру, що Україна — це нібито територія росії, оскільки ми «позначені одним шрифтом» з незначною різницею в літерах «і» та «ї». На жаль, це частково відповідає дійсності: українська мова в офіційних документах та символах використовує московський шрифт, яким друкували імперські укази про заборону української мови, а також розстрільні списки українців. Сьогодні цей шрифт використовують у маркуванні державних установ, українських навчальних закладів, назв міст, сіл і вулиць. Через це складається враження, що різниці між нами немає, а отже, немає й вільної України.

Зліва направо: Альбертас Гуркас, Альберт Капр, Віллу Тоотс, Василь Чебаник (1971, Ляйпціг)

знань про українську історію, етнографію та культуру. Хочу зазначити, що ГО «ІнфоВАРТА» докладає всіх можливих зусиль, аби українці перейшли на абетку «Рутенія». Петиція на підтримку цього проєкту — один із найважливіших кроків, до якого ми закликаємо долучитися кожного. Також ми беремо участь у заходах, спрямованих на популяризацію цього проєкту. Ми переконані, що поширення інформації про «Рутенію» та пояснення значущості офіційного використання власної української абетки сприятиме її впровадженню на офіційному та суспільному рівнях. Окремо хочу зазначити, що ми вже видали дві книги із використанням шрифтів абетки «Рутенія». Це «Українська мода: від трипільців до покоління скла» талановитої художниці та науковиці Зінаїди Васиної, а також її англomовний переклад «Ukrainian Fashion Through the Ages: 8 Millennia BC to the Present Day». До речі, для англomовного видання була спеціально розроблена латинична версія шрифту «Рутенія» під назвою «Дідух», яку ми з гордістю використали для презентації книги на Франкфуртському книжковому ярмарку 2024 року.

Звісно, ми плануємо й надалі застосовувати шрифти абетки «Рутенія» у своїх виданнях. Тим паче, що Василь Якович подарував усі свої неймовірні шрифти українському народу, тож ними може скористатися кожен, лише вказавши у графі авторських прав назву шрифту.

Особливо радує, коли наші автори самі просять використати якийсь із шрифтів «Рутенії». Адже, крім того, що вони стильні та вишукані, вони несуть у собі код нашої української ідентичності" ■

**ТОЖ УІТАЙТЕ КНИЖКИ,
ПИШІТЬ РҪТЕНІЄЮ
ТА ЛЮБІТЬ
УКРАЇНУ!**

Пропонуючи зміни у графічному зображенні сучасної української абетки, Василь Чебанік розробив 60 шрифтів, аби ніхто більше не вважав Україну частиною росії.

Пишіть Рутенією!

Головний редактор видавництва «АДЕФ-Україна» Катерина Пащенко пояснює, чому абетка «Рутенія» така важлива для українців, та розповідає про зроблені кроки для інтеграції цих шрифтів у повсякденне життя:

„Починаючи знайомство з проєктом «Рутенія», ми зі здивуванням дізналися, що всесвітній цифровий простір не ідентифікує Україну як окрему державу саме через те, що ми та наші північно-східні сусіди використовуємо однаковий набір літер. Різниця у написанні кількох букв виявилася недостатньо. Зацікавлені й натхненні ідеєю сприяти формуванню української ідентичності, ми радо долучилися до проєкту «Рутенія. Графіка української мови». У доробку нашого видавництва вже є низка книг, спрямованих на поглиблення

RUTHENIA: EINE SCHRIFTART ALS SYMBOL UKRAINISCHER IDENTITÄT

In diesem Jahr habe ich auf der Frankfurter Buchmesse zum ersten Mal von der Schrift „Ruthenia“ erfahren. Diese von Wassyl Tschebanyk entwickelte Schriftart wurde am ukrainischen Stand vom Verlag „Adef-Knyga“ präsentiert. Die Buchstaben von „Ruthenia“ sind nicht nur ästhetisch ansprechend, sondern spiegeln auch perfekt den Geist der ukrainischen Sprache wider.

Wer sind die Ruthenen?

Bereits auf der ersten Seekarte von Angelino Dulcert (1325-1339) und der dritten Karte des Mittelmeers und des Schwarzen Meeres (1339) tauchen die Begriffe *Rutheniam* und *Ruthenia* in der Nähe der Dnipro-Quellen auf. In europäischen Handschriften des 11. Jahrhunderts wird „*Ruthenien*“ in Verbindung mit dem Fürstentum Galizien-Wolhynien erwähnt. Damals wurden die Bewohner der westlichen Gebiete der heutigen Ukraine – Wolhynien, Galizien und Transkarpatien – als *Ruthenen* bezeichnet.

Interessant ist, dass das Deutsch-Ukrainische Wörterbuch von 1912 den Titel *Deutsch-ukrainisches (-ruthenisches) Wörterbuch* trägt. Auch in „*Das Sprachbrockhaus*“ (1962) wird „*der Ruthene*“ als Synonym für „*Ukrainer*“ aufgeführt. Die Enzyklopädie der Ukrainistik betont, dass bis Anfang des 20. Jahrhunderts die Namen „*Ruthenians, Ruthenians*“ (*deutsch: Ruthenen, französisch: Ruthenes und englisch: Ruthenians*) zur Unterscheidung des Begriffs „*Rusyns*“ (Russen, Russisch) verwendet wurden.

Wassyl Tschebanyk – Ein Pionier der ukrainischen Schriftkunst

Wassyl Tschebanyk ist ein herausragender ukrainischer Grafiker, Buchillustrator und Professor. 2019 erhielt er den Taras-Schewtschenko-Preis für sein Projekt „*Grafik der ukrainischen Sprache*“.

Albert Kapr und Wassyl Tschebanyk (1971, Leipzig)

Das ukrainische Alphabet hat eine tausendjährige Geschichte. Meisterwerke wie das Ostromir-Evangelium (1056–1057) und das Peresopnytsia-Evangelium (16. Jahrhundert) wurden mit ukrainischen Buchstaben geschrieben. Das heutige kyrillische Alphabet der russischen Sprache hingegen wurde 1708 unter Zar Peter I. eingeführt und im gesamten russischen Reich verwendet – auch auf den damals besetzten Gebieten der Ukraine.

Heute sind viele staatliche Institutionen und Schilder in der Ukraine mit denselben Schriftarten gekennzeichnet, die einst zur Unterdrückung der ukrainischen Identität verwendet wurden. Tschebanyks „Ruthenia“ soll helfen, diese visuelle Verbindung zu Russland zu durchbrechen und die kulturelle Eigenständigkeit der Ukraine zu betonen.

Schritte zur Verbreitung von „Ruthenia“

Die Chefredakteurin vom Verlag „ADEF-Ukraine“ Kateryna Pashchenko erzählt:

«Der globale digitale Raum erkennt die Ukraine oft nicht als eigenständigen Staat, da wir das gleiche Schriftsystem wie Russland verwenden. Der Unterschied einiger Buchstaben reicht nicht aus. Mit ‚Ruthenia‘ wollen wir

Seine größte Leistung ist jedoch die Entwicklung der Schriftart „Ruthenia“, die auf historischen ukrainischen Alphabeten basiert. Die Idee zur Schrift entstand 1971 bei einem Treffen mit dem Leipziger Rektor Albert Kapr, der anregte, ein eigenes ukrainisches Alphabet zu entwickeln. Tschebanyks Inspiration fand er in Karl Faulmanns „Buch der Alphabete aller Nationen und aller Zeitalter“ (1880), in dem auch ein „ruthenisches“ Alphabet erwähnt wird.

Die Bedeutung der Schriftart „Ruthenia“

„Ruthenia“ ist ein Schriftsystem, das Tschebanyk zwischen 2000 und 2024 auf der Grundlage historischer ukrainischer Kursiv- und Druckschriften entwickelte. Tschebanyk beschreibt die Schrift als visuelles Symbol ukrainischer Identität: „Jeder souveräne Staat hat seine eigenen Verfassungssymbole: eine Flagge, ein Staatswappen und eine Sprache. Und jede Staatssprache besteht aus zwei Teilen: der Sprachmelodie und dem visuellen Teil – dem historischen Alphabet.“

die ukrainische Identität im Alltag sichtbar machen. Der Verlag hat bereits mehrere Bücher mit „Ruthenia“-Schriftarten veröffentlicht, darunter „Ukrainische Mode: Von den Trypillern bis zur Glasgeneration“ von Zinaida Vasina. Für die englische Ausgabe wurde eine lateinische Version der Schriftart mit dem Namen „Diduch“ entwickelt, die auf der Frankfurter Buchmesse 2024 präsentiert wurde.

Außerdem unternimmt die NRO „InfoVARTA“ alle möglichen Anstrengungen, um die Ukrainer zur Verwendung des „Ruthenia“-Alphabets zu ermutigen. Eine wichtige Maßnahme ist die dazugehörige Petition, zu deren Unterstützung wir jeden unserer Leser aufrufen. Wir nehmen aktiv an allen Initiativen teil, die zur Bekanntmachung dieses Projekts beitragen. Wir sind fest davon überzeugt, dass die Verbreitung von Informationen über „Ruthenia“ und die Erklärung der Bedeutung der offiziellen Einführung eines eigenständigen ukrainischen Alphabets entscheidend dazu beitragen werden, die Umsetzung sowohl auf staatlicher als auch auf gesellschaftlicher Ebene voranzutreiben.

Selbstverständlich planen wir, auch in der Zukunft die Schriftarten des „Ruthenia“-Alphabets bei der Veröffentlichung unserer Bücher zu verwenden. Zudem hat Wassyl Tschebanyk seine einzigartigen

Schriftarten zur freien Verfügung gestellt. Jeder kann sie verwenden, solange der Name der Schriftart in der Copyright-Angabe erwähnt wird.

Wir freuen uns besonders, wenn unsere Autoren selbst darum bitten, eine der „Ruthenia“-Schriftarten zu verwenden. Denn diese Schriften sind nicht nur äußerst elegant und stilvoll, sondern tragen auch den kulturellen Code unserer ukrainischen Identität in sich ■

LESEN SIE BÜCHER,
SCHREIBEN SIE IN
«RUTHENIA» UND
LIEBEN SIE DIE
UKRAINE!

TEXT: SVITLANA BALAGULA
FOTOS: WASSYL TSCHEBANYK

„Diduch“, „Ruthenia Bold“ ©
„2008“ by Vasyl Chebanyk,
abetkarutenia.com.ua, CC BY-SA 4.0

Огляд літератури

Так уже склалося, що Південь України мало презентований у сучасній українській літературі попри цікаву історію, самотність та яскравий колорит цього краю. Олеся Григор'єва у романі «Хлопець у сталевих черевиках» береться за непросту справу – освоєє цю українську землю, по-новому розкриває її унікальність через пам'ять роду і його місце сили. До того ж письменниця робить це під дуже незвичним кутом бачення – із погляду Іншого, того, хто має певні вади й мимохіть опинився поза звичними законами соціума. Олег, головний герой твору, дуже рано пізнає справжню суть речей, усвідомлює, що вислів «кожен коваль свого щастя» в його випадку набуває буквального, а не фігурального значення.

Цікавий сюжет, поданий добірною мовою, у поєднанні з маловідомими реаліями української історії ХХ ст. (II світова війна та нацистська окупація, повоєнні голод і розруха, безвихідне становище українських селян у совковій країні) полонить читачку увагу з першої сторінки. Текст Олесі Григор'євої поновлює колективну пам'ять українців та очищає національний архів від радянських нашарувань і відтак виконує одне з головних завдань, що висуває сьогодні суспільство мистецтву, – дає відповідь на питання, хто ми.

Письменниця, літературознавиця Тетяна Белімова

Такої насолоди від читання, а тема не проста, 40-50 роки на півдні України, не отримувала давно. Цей роман з тих, від якого відірватися неможливо. Цей роман з тих, який рекомендую всім до читання. Яка соковита, багата мова, яка професійна подача – вже сам зміст захоплює і надихає рухатися далі сторінками твору. Які глибокі, влучні смисли і сенси закладені в рядках.

Важко уявити як він писався авторці, де вона брала сили описувати всі трагічні моменти, які випали на долю головного героя, адже знаю, що прототипом цього героя є її рідний батько.

Книжка – історія, книжка – правда, книжка – посібник з виживання і усвідомлення того, що які б випробування не випали на долю людини, головне вийти з них людиною. З честю, гідністю, з любов'ю до життя, країни, родини, бажанням жити, творити, діяти попри все.

Це перший великий прозовий твір Олесі Григор'євої. Українська література збагатилася ним. Хочеться бачити роман перекладеним іншими мовами. Хочеться, аби він був екранізований. Тих, хто творить кіно, прошу звернути на цю книжку увагу. Бо вона цього варта. До речі, роман цікавим є і для дорослих, і для підлітків.

Письменниця Тетяна Череп-Пероганич

Lesetipp

Jewhenija Kononenko
DAS RUSSISCHE SUJET
Übersetzt von Michael Pietrucha

Roman
ISBN 978 3949044 33 2
144 Seiten, 14 x 20,5 cm

Das Buch wurde im Rahmen des Projekts „Literatur, Krieg und Leben“ des Programms „Kreatives Europa“ der Europäischen Union veröffentlicht.

Mit der deutschen Übersetzung ihres Werks „Das russische Sujet“ liefert die ukrainische Autorin Jewhenija Kononenko einen spannenden und hochaktuellen Beitrag zur europäischen Literatur. Der Roman befasst sich mit den Themen der Identität, der kulturellen Manipulation sowie der Auswirkungen von Propaganda und der Entfremdung von sowjetischen Werten – Aspekte, die vor dem Hintergrund des aktuellen russisch-ukrainischen Krieges brisanter denn je sind.

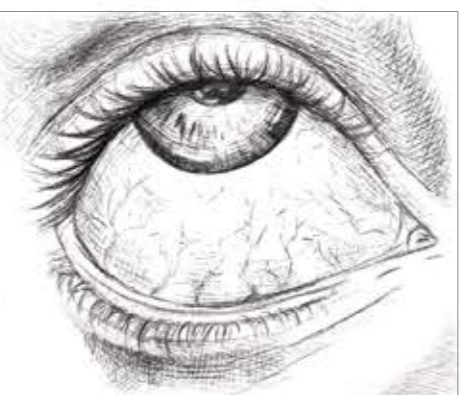
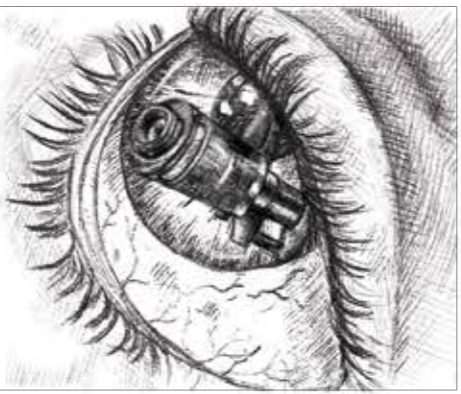
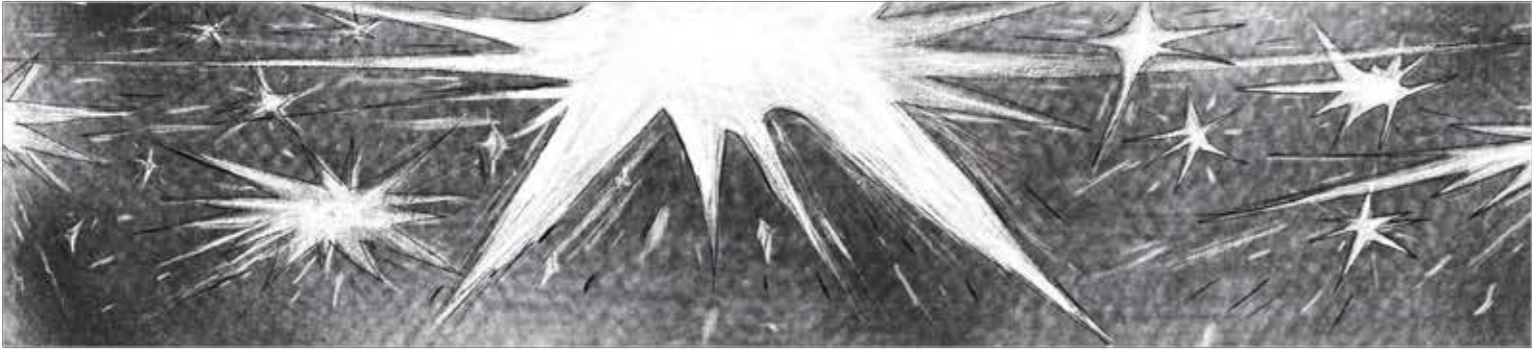
Der Roman kann als bemerkenswertes Beispiel für postmoderne Literatur betrachtet werden, da er von Anspielungen und Zitaten durchzogen ist, die mal direkt, mal subtil eingebunden sind. Für die Leser:innen, welche die literarischen Bezüge erkennen, wird eine dramatische Eskalation – eine tödliche Wendung, wie sie im Original angelegt ist – erwartet. Kononenko spielt jedoch auf gekonnte Weise mit diesen Erwartungen. Die Erzählung führt die Leserschaft mittels leiser Ironie und lebendiger Beschreibungen auf unvorhergesehene Wege.

Der Protagonist, ein russischsprachiger Kyjiwer aus einer Lehrerfamilie, erlebt den Zusammenbruch der Sowjetunion und die damit einhergehenden Identitätskrisen. Er ist jung, intelligent, gebildet und hat patriotische Gefühle.

Doch als Folge eines Missverständnisses ist er gezwungen, aus der Ukraine zu fliehen, weil er in seiner Heimat „ein überflüssiger Mensch“ geworden ist. Aus irgendeinem Grund geschieht alles in seinem Leben nach einem russischen Szenario. Jewhenija Kononenko beschreibt sehr detailliert die Periode des Zerfalls der Sowjetunion und legt dabei die Sprachproblematik in Kyjiw offen. Ihr Roman ist eine Erzählung über das chaotische ukrainische Leben in den letzten Jahren des Imperiums und den ersten Jahren der Unabhängigkeit, über die Rolle der imperialen Literatur, ihren Einfluss auf die Bewusstseinsbildung sowie über die Liebe zur ukrainischen Sprache und zur Ukraine im Allgemeinen.

Auf nur 127 Seiten (im Original) gelingt es Kononenko, eine erstaunliche Tiefe zu erreichen. Der Roman ist kompakt, aber dicht mit literarischen Verweisen, gesellschaftlicher Kritik und psychologischen Einblicken gefüllt.

Es ist ein kluges, scharfsinniges Werk, das sich mit den Herausforderungen der Identitätsbildung und den Nachwirkungen imperialer Strukturen auseinandersetzt. Für Leser:innen, die sich für die Ukraine, ihre Geschichte und ihre kulturelle Positionierung interessieren, ist dieser Roman ein literarisches Kleinod, das nachdenklich macht und fesselt ■

БІЛЬШЕ НЕМАЄ
 РАДОСТІ.
 ЛИШЕ ОДНЕ БАЖАННЯ... ES GIBT KEINE FREUDE MEHR.
 NUR EIN EINZIGER WUNSCH...

